

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

2.1 การสอนภาษาไทย

2.2 วิธีการสอนภาษาไทยตามธรรมนูญการสอนอ่าน

2.2.1 ความเป็นมา หลักการและทฤษฎีการสอนตามธรรมนูญการสอนอ่าน

2.2.2 ลำดับขั้นตอนของธรรมนูญการสอนอ่าน

2.2.3 การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามธรรมนูญการสอนอ่าน

2.2.4 การจัดกิจกรรมการสอนตามธรรมนูญการสอนอ่าน

2.2.5 การวัดและการประเมินผลตามธรรมนูญการสอนอ่าน

2.2.6 สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนตามธรรมนูญการสอนอ่าน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามธรรมนูญการสอนอ่าน

2.1 การสอนภาษาไทย

การเรียนการสอนภาษาไทย มุ่งให้นักเรียนมีการพัฒนาทางภาษา ทั้งในด้าน การฟัง พูด อ่าน และเขียนตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าทางภาษา สามารถใช้เป็น เครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้และมีเหตุผล ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีข้อควรคำนึงดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

1. ความมุ่งหวังที่จะให้เกิดกับนักเรียน หัวใจสำคัญของการสอนภาษาไทย ที่จะให้เกิดกับตัวนักเรียน ได้แก่

1.1 ใช้ภาษาสื่อความหมายได้

- ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางภาษา
- เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
- มีความคิดและวิจรรณญาณในการใช้ภาษา

1.2 เห็นคุณค่าและความงามของภาษา

1.3 รักการอ่าน

ลักษณะดังกล่าวนี้ นักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติจริง ปฏิบัติด้วยตนเองจึงจะเกิดทักษะ ดังนั้น ครูจำเป็นต้องให้นักเรียนฝึกทักษะซ้ำๆ จนเกิดความชำนาญ

2. สอนโดยเน้นกระบวนการ คือ เน้นขั้นตอนวิธีการและพฤติกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการต่างๆ และใช้วิธีสอนอย่างหลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการแสดงออกทุกๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ ค่านิยมและจริยธรรม ดังนั้นในการสอนที่จะให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมโดยเน้นกระบวนการให้นักเรียนมีโอกาสนับปฏิบัติกิจกรรมหาความรู้ และพัฒนาความสามารถในด้านต่างๆ สำหรับกระบวนการที่ใช้มากในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ดังนี้

2.1 กระบวนการเรียนภาษาไทยในการเรียนรู้คำ วลี ประโยค

ความหมายของคำ การนำไปใช้ ตลอดจนการเข้าใจและสรุปหลักเกณฑ์ทางภาษาไทย

2.2 กระบวนการฝึกทักษะหรือกระบวนการฝึกปฏิบัติ ใช้ในการฝึกทักษะ

การฟัง พูด อ่าน เขียน

2.3 กระบวนการคิด ใช้ในการฝึกคิดและวิจรรณญาณในการใช้ภาษา

2.4 กระบวนการกลุ่ม ใช้ในการฝึกทักษะ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

2.5 กระบวนการพัฒนา ใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาการเรียน

ภาษาของตนเอง

3. ทักษะที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ครูควรมีทักษะต่างๆ ดังนี้

3.1 การนำเข้าสู่บทเรียน

3.2 การกระตุ้นให้คิด

3.3 การสนทนาและการใช้คำถาม

3.4 การเล่าเรื่อง บรรยาย อธิบาย แสดงความคิดเห็น

- 3.5 การเล่านิทาน แต่งนิทาน
- 3.6 การให้คำแนะนำ ควบคุม ดูแลให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ
- 3.7 การเสริมแรง
- 3.8 การร้องเพลง
- 3.9 การสรุปความ
- 3.10 การสาธิต
- 3.11 การเล่นเกม
- 3.12 การแสดงบทบาทสมมติ และให้คำแนะนำวิธีแสดง
- 3.13 การจัดกลุ่ม และใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการสอน
- 3.14 การสร้างและปลูกฝังระเบียบวินัยในการทำงานของนักเรียน
- 3.15 การใช้ท่าทางสื่อความหมาย
- 3.16 การใช้กระดานดำ
- 3.17 การสร้างและใช้อุปกรณ์การสอน
- 3.18 การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน
- 3.19 การประเมินผลงานของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียน

อยากเรียนรู้

3.20 การสร้างข้อสอบแบบต่างๆ

นอกจากนี้ มณฑา ธงอินเนตร (2528) กล่าวว่า การเรียนภาษาไทย นอกจากจะมีความสำคัญในตัวของมันเองแล้ว ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนวิชาอื่นๆ ได้อีกด้วย ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาไทย จึงไม่น่าจำกัดอยู่เฉพาะในชั่วโมงภาษาไทยเท่านั้น ซึ่งการสอนภาษาไทยควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. สอนภาษาไทยให้สอดคล้องกับธรรมชาติ
2. สอนภาษาไทยเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม นั่นคือ ควรมีการนำเข้าสู่บทเรียน
3. ควรมีการฝึกฝนอยู่เสมอ ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ จึงต้องมีการฝึกฝน

อยู่บ่อยๆ โดยครูจัดกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดที่น่าสนใจ

4. ผู้สอนต้องเป็นตัวอย่างที่ดีทางภาษา
5. ฝึกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยใช้หลักเกณฑ์ที่เรียนมาเรียนรู้ค่า

และความรู้ใหม่

6. ใช้สื่อในการสอนภาษาไทย เพื่อให้เด็กรู้ค่าด้วยความเข้าใจ
7. สอดแทรกการสอนภาษาไทยได้ในทุกวิชา
8. สอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น
9. ควรส่งเสริมการคิดในการสอนภาษา การสอนให้เด็กคิดเป็น มีเหตุผล มีวิจารณญาณ รู้จักแก้ปัญหา ครูสอนได้โดยรู้จักใช้คำถาม
10. ต้องประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ
11. เรื่องนำมาสอน ต้องมีความหมายต่อผู้เรียน เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก เป็นรูปธรรมและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
12. เน้นการพัฒนาการทางภาษาของนักเรียน ในการวัดผลประเมินผลต้องคำนึงถึงวัย ระดับชั้น นักเรียนในชั้นต้นๆ จะฝึกเรื่องที่มีโครงสร้างง่ายๆ พอชั้นสูงขึ้นจะยากและซับซ้อนยิ่งขึ้นตามลำดับ ดังนั้น ขั้นตอนความสามารถของนักเรียน จะเป็นไปตามกระบวนการที่ครูสอนเรื่องบางเรื่องสามารถเรียนได้ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย เช่น การรายงาน การอภิปราย การโต้วาที ฯลฯ จึงต้องมีการวัดผลหรือประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางภาษาของนักเรียนเป็นหลัก
13. ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผลการเรียนภาษาของตนเอง เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ
14. ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง
15. สอนซ่อมเสริมเมื่อทราบว่า นักเรียนขาดทักษะทางภาษาในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้าน เพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนภาษาไทย
16. การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนภาษาไทยด้วยความสนุกสนาน สนใจโดยใช้เกม เพลง เพื่อเป็นสื่อช่วย ให้นักเรียนชอบเรียนภาษาไทยและรักภาษาไทย
17. จัดหาหนังสือที่เหมาะสม มาให้นักเรียนอ่านมากๆ เพื่อส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนอ่านคล่องและมีความรู้กว้างขวาง

นอกจากนี้ สนิท สัตยภาส (2532) กล่าวว่าในชีวิตประจำวันมนุษย์ต้องใช้ทักษะทางภาษาในการติดต่อสื่อสาร เช่น การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน และต้องใช้ทักษะทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการสอนภาษาไทยควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. ควรสอดแทรกทักษะภาษาขณะที่มีการเรียนการสอน เพราะถือว่าภาษาไทย เป็นปัจจัยของการเรียนทุกวิชา ถ้าพบข้อบกพร่องเกี่ยวกับทักษะทางภาษาไทยในขณะที่เรียนวิชาใด ควรแก้ไขทันที
2. การสอนภาษาไทยโดยใช้สื่อการสอน เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและมีความเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น
3. สอนภาษาไทยโดยใช้กิจกรรมการสอน โดยเฉพาะเด็กเล็กๆ เพื่อช่วยให้เด็กเรียนด้วยความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ครูควรเปลี่ยนแปลงวิธีสอน และกิจกรรมอยู่เสมอ
4. สอนภาษาไทยควรมีการเสริมแรง และการจูงใจอยู่เสมอ เช่น การให้รางวัล การลงโทษ การติ การชมเชย การให้คะแนน การแสดงการยอมรับของครู

กรมวิชาการ (2534) ได้เสนอแนะแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. ฝึกทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กันทั้ง การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นกระบวนการใช้ภาษาที่ถูกต้อง แต่อาจแยกย่อยออกไปฝึกทีละทักษะ
2. ฝึกทักษะทางภาษาซ้ำๆ และบ่อยๆ จนเกิดความชำนาญและหมั่นฝึกทบทวนอยู่เสมอ ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนฝึกทักษะเป็นรายกลุ่มอย่างทั่วถึง
3. ฝึกให้นักเรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษา ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาและให้รู้วัฒนธรรมทางภาษา
4. ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนภาษาไทย ไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวันและใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ

5. ปลุกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ทั้งในส่วนที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสารและในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติได้

6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพอใจในความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจ โดยใช้ธรรมชาติ บทร้อยแก้วและร้อยกรองที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นมาเป็นสื่อการสอน

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และเฝ้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

8. สอดแทรกคุณธรรมต่างๆ เช่น การมีระเบียบวินัย ความอดทน ความขยัน ความรับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อให้การเรียนบรรลุตามหลักสูตร

9. ฝึกให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำ และจดบันทึกต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษา ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

10. นำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อม มาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

11. ให้ความสำคัญแก่นักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษาของครูในการสอนและสื่อความหมายในโรงเรียน

2.2 วิธีการสอนภาษาไทยตามธรรมนูญการสอนอ่าน

2.2.1 ความเป็นมาของการสอนตามธรรมนูญการสอนอ่าน

1. ความหมายของธรรมนูญการสอนอ่าน คือ เป็นแนวปฏิบัติในการสอนอ่านที่ช่วยปรับแต่งสมรรถนะหรือศักยภาพทางปัญญาหรือแม่บทการสอนอ่านเพื่อพัฒนาเชาวน์ปัญญา

2. ที่มาแห่งธรรมนูญการสอนอ่าน ได้มาจากการค้นคว้าและการอ้างอิงของดัลมันน์และคณะ (อ้างถึงใน บันลือ พฤกษ์วัน, 2534) ที่ได้จากการสอนอ่านโดยวิธีประสบการณ์หรือการสอนภาษาโดยวิธีประสบการณ์ ซึ่งกล่าวว่ามี 3 ขั้นตอน คือ เน้นการอ่านได้รู้เรื่อง วิเคราะห์เรื่องที่อ่านและสรุปเรื่องที่อ่าน ส่วนพฤติกรรมในการอ่านของรัสเซลล์ (อ้างถึงใน บันลือ พฤกษ์วัน, 2534) กล่าวถึงพฤติกรรม

ในการอ่านไว้ 4 ขั้นตอน คือ การสัมผัส (มองเห็น) การรับรู้ ความเข้าใจและ การใช้สิ่งที่อ่าน

จากหลักการของทั้ง 2 ประการ บันลือ พลิกะวัน (2534) ได้นำมาประยุกต์และผนวกเอาพฤติกรรมในการอ่านขั้นที่ 4 ของรัสเซลล์ เข้ากับวิธีการสอนภาษาโดยวิธีประสบการณ์ รวมเป็น 4 ขั้น แต่ก็ยังเห็นว่าไม่เพียงพอสำหรับการสอนอ่านของภาษาไทย เพราะภาษาไทยมีความพิเศษอยู่ที่มีการออกเสียงคงที่ หักพยางค์ และสระเข้ารวมอยู่ในขั้นการใช้ประโยชน์ (ขยายประสบการณ์ในการอ่าน) กับทั้งมีความเห็นว่า การสอนอ่านที่ดีสำหรับประถมศึกษาซึ่งมุ่งให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน การเรียนอ่านของเด็กน่าจะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานและเพลิดเพลิน จึงเพิ่มเติมเป็นขั้นจัดกิจกรรมหลากหลาย ที่จะส่งเสริมบทเรียนอ่านให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีชั้นวิเคราะห์หรือการประเมินบทเรียนสอดแทรกอยู่ด้วย แต่ บันลือ พลิกะวัน (2534) ได้จัดแยกเป็นขั้นตอนไว้ต่างหาก เป็นขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผลบทเรียน และได้ใช้ชื่อ คือ ธรรมนูญการสอนอ่าน

เหตุผลสำคัญที่ บันลือ พลิกะวัน (2534) ได้ยึดเอาแนวทางธรรมนูญการสอนที่ประยุกต์นี้เป็นแม่บทการสอนอ่านมาใช้ และให้ใช้ด้วยความมั่นใจ สืบเนื่องมาจากเหตุผล 4 ประการ ดังนี้

1. แม่บทการสอนอ่าน มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการสอนอ่านอย่างสมบูรณ์ที่สุด กล่าวคือ ถ้าสอนตามขั้นตอนของวิธีสอนนี้ ความหมายของการอ่านจะถูกนำมาใช้ครบทั้ง 3 ความหมาย ครูจะใช้วิธีสอนและเด็กผู้เรียนอ่านได้ครบทั้ง 3 วิธีและ 3 ทาง กับทั้งมีสื่อหลัก(แบบเรียนและอุปกรณ์) ทั้ง 3 รูปแบบสอดคล้องกับธรรมชาติที่มาของภาษา จึงเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่า การสอนภาษาหรือการอ่านย่อมได้ผลดีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอน สื่อวิธีการเรียนของเด็กและผล
จากการอ่าน

วิธีสอน	สื่อที่ใช้	วิธีเรียนของเด็ก	ผล
1. วิธีสอนอ่านแบบเป็น คำเป็นประโยค (Basal Reader Approach)	ใช้ภาพในการสื่อ โดยตรง (Pictographs)	อ่านภาพได้ อ่านคำได้ ใช้ตา (Attaching Picture with Words)	อ่านได้
2. วิธีสอนอ่านแบบ สะกดตัวผสมคำ (Synthetic Approach)	ใช้เสียงของภาพ ในการใช้สื่อ (Phonographs)	ใช้หูวิเคราะห์ผสม เสียงอ่านได้ (Analyzing and Sound Blending)	อ่านถูก
3. วิธีสอนโดยใช้แผนภูมิ ประสบการณ์ (Experience Approach)	ใช้ความหมายของ ภาพสื่อ (Ideographs)	อ่านโดยจำรูปคำที่มี ความหมายเด่นที่เคย อ่านมาแล้วโดยระลึก ประสบการณ์ใช้สมอง (Words Figuration)	อ่านเป็น

จากตารางความสัมพันธ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีวิธีสอนอ่าน 3 วิธี คือ

1. วิธีสอนอ่านแบบสะกดตัวผสมคำ (SYNTHETIC APPROACH)
2. วิธีสอนอ่านเป็นคำเป็นประโยค (BASAL READERS APPROACH)
3. วิธีสอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์ (EXPERIENCE APPROACH)

สมบัติ ตัญญุรักษ์รัตน์ (2531) ได้กล่าวถึงวิธีสอนอ่านทั้ง 3 วิธีไว้ดังนี้

การสอนอ่านทั้ง 3 วิธี ไม่มีวิธีใดที่นำผลสมบูรณ์ได้ในตัวเองครบถ้วน ดังนั้น ครูผู้สอนจะศึกษาและพิจารณาวิธีสอนแต่ละวิธีถึงผลดี ผลเสีย เพื่อเลือกนำส่วนดีของแต่ละวิธีมาใช้ได้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่ต้องการฝึก

1. วิธีสอนแบบสะกดตัวผสมคำ (SYNTHETIC APPROACH)

วิธีสอนแบบสะกดตัวผสมคำ เป็นวิธีสอนแบบดั้งเดิมของไทยที่ใช้กันมาตั้งแต่เริ่มมีอักษรไทยมาที่เดียว ทั้งนี้เพราะภาษาไทยเสียงพยัญชนะและสระคงที่ แนวการสอนแบบสะกดตัวผสมคำมีดังนี้

1.1 แยกตัวอ่านทีละชั้นตอน เช่นคำว่า ปาก สะกดว่า ปอ อา ปา, ปา กอ ปาก

1.2 ใช้วิธีผสมพยัญชนะและสระให้สำเร็จในตัว แล้วจึงผสมตัวสะกดอ่าน เช่น ปาก สะกดดังนี้ ปา กอ ปาก

1.3 ใช้อุปกรณ์ช่วยในการจำแนกคำ ให้ขีดเสียงสระและตัวสะกด ออกเสียงที่ผสมสำเร็จแล้วและแจกพยัญชนะต้น เลือกคำที่มีความหมายฝึก เช่น จาน บาน ปาน คาน นาน งาน ราน วาน ฯลฯ

ข้อดีของการสอนแบบสะกดตัวผสมคำ

1. ช่วยให้การอ่านกับการเขียนสัมพันธ์กัน

2. ช่วยให้ได้หลักเกณฑ์ในการอ่านคำ สามารถสะกดคำใหม่อ่านเองได้

3. เหมาะสมกับลักษณะภาษาไทย

ข้อบกพร่องของการสอนแบบสะกดตัวผสมคำ

1. การสอนแบบนี้จะต้องเริ่มโดยการฝึกอ่านและจำพยัญชนะ และสระให้ครบทุกตัวก่อน ทำให้เสียเวลาและทรมานเด็กผู้เรียนมาก

2. ถ้าสอนด้วยวิธีสะกดตัวผสมคำเพียงวิธีเดียว จะทำให้เด็กอ่านได้ช้าและไม่สื่อความหมาย เช่น ชก งก จก จก ฯลฯ

3. ประโยชน์ที่ได้จากการอ่านแบบนี้ คือ การอ่านออกเท่านั้น ไม่สามารถช่วยให้ถึงเป้าหมายของการอ่าน คือ ความรู้ความเข้าใจจากการอ่าน

2. วิธีสอนอ่านเป็นคำเป็นประโยค (BASAL READERS APPROACH)

เป็นการสอนอ่านที่มุ่งความหมายในการอ่าน มีภาพช่วยบอกเรื่องราว มักแต่งเป็นนิทานหรือเรื่องราวสั้น ๆ แต่ละเรื่องจะมีคำใหม่ซึ่งเรียกว่า คำแม่บท และ คำแม่บทนี้ต้องมีความถี่สูงตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไป คำแม่บทนี้จะนำไปเป็นตัวในการสอนแจกลูก วิธีสอนมุ่งเน้นการอ่านเป็นประโยคเพื่อให้ได้สาระและความหมายของสิ่งที่อ่าน มีข้อดีและข้อบกพร่องดังนี้

ข้อดีของการสอนเป็นคำเป็นประโยค

1. มีภาพบอกเรื่อง ช่วยให้เห็นภาพจากภาพได้และช่วยให้เกิดความสนใจอยากอ่าน
2. ช่วยให้ได้ประสบการณ์ความสำเร็จได้ง่าย เพราะใช้คำไม่มาก คำคำย่อย ๆ
3. ช่วยให้ผู้อ่านได้ความหมาย เข้าใจเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
4. สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาของเกสตัลท์ที่ว่า เด็กเรียนรู้จากส่วนรวมหรือจากภาพรวมไปสู่ส่วนย่อย คือ การอ่านคำ จัดโครงสร้างของคำไปก่อนแล้วจึงฝึกสะกดคำภายหลัง

ข้อบกพร่องของวิธีสอนอ่านเป็นคำเป็นประโยค

1. เด็กจะอ่านด้วยความคล่องปาก บางคนไม่สามารถชี้คำอ่านได้ถูกต้อง เขียนไม่ถูกต้อง เพราะการอ่านกับการเขียนไม่สัมพันธ์กัน
2. เด็กจำคำได้น้อยและแต่ละบทเรียนมีคำใหม่น้อย
3. เด็กไม่สามารถจับหลักเกณฑ์ในการอ่านได้

3. วิธีสอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์ (EXPERIENCE APPROACH)

การใช้แผนภูมิประสบการณ์ คือ การที่ให้ออกาสเด็กได้เล่าเรื่องที่ เป็นประสบการณ์ของตน อาจเล่าคนเดียวหรือช่วยกันเล่า แล้วครูเรียบเรียงคำพูดของเด็กด้วยภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ เขียนเป็นแผนภูมิให้นักเรียนอ่าน เด็กจะอ่านได้ง่าย เข้าใจง่ายเพราะเป็นเรื่องราวของตนเอง วิธีสอนแบบนี้มีข้อดีข้อบกพร่องดังนี้ คือ

ข้อดีของการสอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์

1. ส่งเสริมให้เด็กสังเกต คิดและพูดแสดงออก
2. เด็กเข้าใจเรื่องราวได้ดี ช่วยให้อ่าน
3. เด็กได้เรียนหลาย ๆ ทักษะไปพร้อม ๆ กันเป็นการเรียนรู้ด้วยวิธี

ธรรมชาติ

4. กระตุ้นให้เด็กระลึกถึงประสบการณ์เดิมของตน ช่วยให้เกิด

ประโยชน์ดีหลายด้านตามาคือ

- 4.1 ผู้เรียนนึกถึงประสบการณ์ของตนเองที่สมองอย่างชัดเจน
- 4.2 ผู้เรียนใช้สมองแปลภาพเป็นภาษาแล้วเล่าให้ผู้ฟัง
- 4.3 กระบวนการคิดเป็นภาพแล้วเล่าเรื่องได้นี้ นำไปสู่การ

แต่งความหรือการเขียนอย่างเสรีได้ดี

- 4.4 จากการเล่าเรื่องแล้วเขียนแผนภูมิอ่าน จะช่วยย้ำการใช้คำและช่วยให้เด็กจำรูปคำได้แม่นยำขึ้น

ข้อบกพร่องของการสอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์

1. การกระตุ้นให้เด็กพูด ต้องใช้วิธีการและเทคนิคมากและครูมักไม่สนใจทำ
2. การเล่าเรื่องของเด็ก มักหลีกเลี่ยงคำยากไม่ได้
3. ประสบการณ์เดิมของเด็กอาจไม่สอดคล้อง การปฏิเสธคนใดคนหนึ่งอาจทำให้เด็กเสียกำลังใจ

นอกจากวิธีสอนอ่านที่เป็นวิธีการที่ครูนำมาใช้ เป้าหมายหลังจากที่ใช้วิธีสอนอ่านแล้ว คือ มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านให้ได้ทุกลำดับขั้น ได้แก่ ความสามารถในการอ่านได้ อ่านออกและอ่านเป็น

อ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่องที่อ่าน แสดงให้เห็นได้หลายวิธี เช่น เล่าเรื่องที่อ่าน ตอบคำถาม วิเคราะห์ตัวละคร สรุปเนื้อเรื่อง และแสดงความคิดประกอบเรื่อง ฯลฯ

อ่านออก อ่านออกเสียงคำตามอักขระ หมายความว่ารู้ความหมายของคำ สรุปหลักการอ่านเป็นของตนเองได้ ใช้หลักการอ่านนั้นไปสู่อ่านคำอื่น ๆ ที่มีวิธีการอ่านอย่างเดียวกันได้ถูกต้อง

อ่านเป็น เป็นหัวใจของการอ่าน รู้จักเลือกอ่าน อ่านแล้วใช้ประโยชน์
จากการอ่านได้แสวงหาความรู้ด้วยการอ่าน สนองความต้องการ
การของตนเองด้วยการเลือกอ่านหนังสือตามรสนิยมของตนได้

2. เรื่องของการอ่านใช้ประโยชน์ของการอ่าน (UTILIZATION) ตาม
แนวคิดของรัสเซลล์(อ้างถึงใน บันลือ พฤกษ์วัน, 2524) ที่กล่าวว่า จุดบกพร่อง
ที่เด็กมีทักษะการอ่านไม่ดีพอ ก็สืบเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์ของการอ่าน
ไม่เพียงพอ จึงได้พัฒนาขั้นที่ 3 ของแม่บทการสอนอ่านเป็นขั้นที่ 3 เรียกว่าขั้นขยาย
ประสบการณ์ในการอ่านเป็น 2 แนว

2.1 ขยายประสบการณ์ให้อ่านค่าได้มากขึ้น เฉพาะภาษาไทยต้องสอน
ด้วยวิธีสะกดตัวผสมคำ เพื่อให้ไล่สะกดตัวอ่านค่าที่แจกลูกได้ ให้อ่านหนังสือแตกหรือ
อ่านค่าได้มากขึ้น

2.2 ขยายประสบการณ์ให้ใช้ค่าที่อ่านไปเรียนรู้ โดยการจัดสร้าง
แผนภูมิประสบการณ์ เพื่อเรียนรู้ในวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ เช่น สร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ขับร้อง จริยศึกษา ศิลปศึกษา ตลอดจนคณิตศาสตร์ (โจทย์ปัญหา)
และอื่น ๆ

จากลักษณะการขยายประสบการณ์ในการอ่าน 2 แนวนี้ ย่อมช่วยให้เด็ก
ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้การอ่านได้มากพอ กว้างขวางและไม่ซ้ำซาก และในขั้นของ
การขยายประสบการณ์ 2.2 เป็นการใช้ประโยชน์ของการอ่านไปสู่การอ่านเป็นได้ดี
อยู่ส่วนหนึ่งด้วย

3. ขั้นตอนกิจกรรมแบบหลากหลาย นอกจากมุ่งให้เรียนอ่านเป็นเรื่องสนุกแล้ว
กิจกรรมเสริมบทเรียนยังมุ่งให้ใช้ประโยชน์ของการอ่านอยู่ด้วยอีกส่วนหนึ่ง หรือใช้
ประโยชน์ของการอ่านในเชิงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เช่น อ่านแบบสะกดตัวผสมคำ
ก็นำมาใช้ในการสอนเพราะเสียงพาไป (สะกดคำใช้ได้ทั้งอ่านและเขียน) ได้ดีและ
อื่น ๆ

4. ขั้นตอนประเมินผล ทบทวนและสอนซ่อมเสริม เป็นขั้นตอนของการสอนอ่าน
นับเป็นขั้นสำคัญ เช่น การส่งเสริมให้เด็กได้แก้ไข ตกแต่งผลงานของตนเองที่จัด
แสดงไว้ได้ เป็นการเน้นการปรับตัวอันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา มีการ
ทบทวนการอ่าน การเขียนและอื่น ๆ เพื่อเน้นย้ำการอ่านและการตรวจสอบผล

กับทั้งมีขั้นตอนของการสอนซ่อมเสริมไว้ เพื่อให้ครูได้เอาใจใส่ที่จะช่วยเหลือแก้ไข
เด็ก โดยฉบับพลันและทุกบทเรียน

2.2.2 ลำดับขั้นตอนของธรรมนูญการสอนอ่าน

บันลือ พุทธรักษ์วัน (2534) ได้เสนอขั้นตอนของธรรมนูญการสอนอ่านไว้ดังนี้
ขั้นตอนของธรรมนูญการสอนอ่านได้กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 สอนอ่านให้อ่าน คือ อ่านได้ โดยอ่านแล้วรู้เรื่อง ใช้วิธีสอน
แบบอ่านเป็นคำเป็นประโยค (BASAL READERS APPROACH)
ใช้อ่านนำบทเรียนให้เด็กได้เรียนอ่านทางตา

ขั้นตอนที่ 2 สอนให้วิเคราะห์ผลการอ่าน คือ วิเคราะห์คำ คำศัพท์
รูปประโยค และอื่น ๆ โดยสรุปจากบทเรียนที่อ่าน มีการ
เปรียบเทียบ ประเมินตัวละคร แล้วสรุปให้เด็กได้เรียนอ่าน
ทางสมอง

ขั้นตอนที่ 3 ขยายประสบการณ์ในการอ่าน 2 ทาง หรือ 2 แนว คือ
3.1 สอนอ่านแบบแจกลูก โดยใช้คำแม่บทเป็นตัวนำให้อ่านใน
มาตราและในมาตราตัวสะกดเดียวกันให้อ่านหนังสือแตก ใช้วิธี
สอนอ่านแบบสะกดตัวผสมคำ ให้เด็กได้เรียนทางหู
3.2 สอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์ โดยใช้คำที่แจกลูก
หรือคำในบทอ่านที่ควรได้รับการขยายความ สร้างเป็น
เรื่องราวที่สัมพันธ์กับวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ใช้วิธี
สอนอ่านโดยให้อ่านแผนภูมิประสบการณ์ ให้เด็กได้เรียนรู้
ทางสมอง

ขั้นตอนที่ 4 จัดกิจกรรมหลากหลายเสริมบทเรียนและเสริมกลุ่มประสบการณ์
ต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการขับร้อง พลศึกษา เกมเล่นทางภาษา
คิด เขียน แต่งความ วาด บัน งานประดิษฐ์และอื่น ๆ ให้เด็ก
ได้เรียนอย่างสนุกสนาน สนองอารมณ์และสังคมในหมู่ผู้เรียน
(กิจกรรมต่าง ๆ ใช้สอดแทรกตามแนวหรือกลวิธีของครู)

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการเรียน โดยมีการจัดแสดงผลงาน ทบทวน
กิจกรรม นับแต่เรียนบทอ่านนำ แผนภูมิประสพการณ์และ
การสอนซ่อมเสริม ให้เด็กได้มีโอกาสปรับปรุงตนเอง พัฒนา
ความสามารถ ครูได้ช่วยเหลือแก้ไขเด็กและปรับปรุงการสอน
จากการประเมินผลการสอนของตน

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของการสอนตามธรรมชาติ
การสอนอ่าน กับการสอนปกติ

ธรรมชาติการสอนอ่าน	การสอนปกติ
1. สอนอ่านให้รู้เรื่อง อ่านเป็นคำ เป็นประโยค ให้นักเรียนสังเกตภาพ เล่าเรื่องจากภาพ สรุปเรื่องจาก นิทาน ให้สังเกตคำใหม่	1. สร้างประสบการณ์ทางเนื้อหาให้ นักเรียนดูรูปภาพ สนทนากับนักเรียน เกี่ยวกับภาพ ตั้งคำถามและ อภิปรายจากภาพที่เห็น
2. สรุปเรื่องและประเมินตัวละครจาก เนื้อเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์คำศัพท์ เปรียบเทียบโดยให้นักเรียนแสดง ละคร เปรียบเทียบพฤติกรรม สรุปสิ่งที่ควรประพฤติเป็นข้อ ๆ	2. การอ่านในใจจากหนังสือเรียน อ่านออกเสียงคำใหม่ในบทเรียน ทบทวนคำเก่า อ่านในใจแล้ว ตอบคำถาม เล่าเรื่องปากเปล่า สรุปเรื่อง อภิปราย
3. ขยายประสบการณ์ในการอ่าน 3.1 สอนอ่านแบบแจกลูก ใช้คำแม่บทเป็นตัวนำ	3. การสอนสะกดคำจากแบบฝึก ในหนังสือ - อ่านสะกดคำและแจกลูก

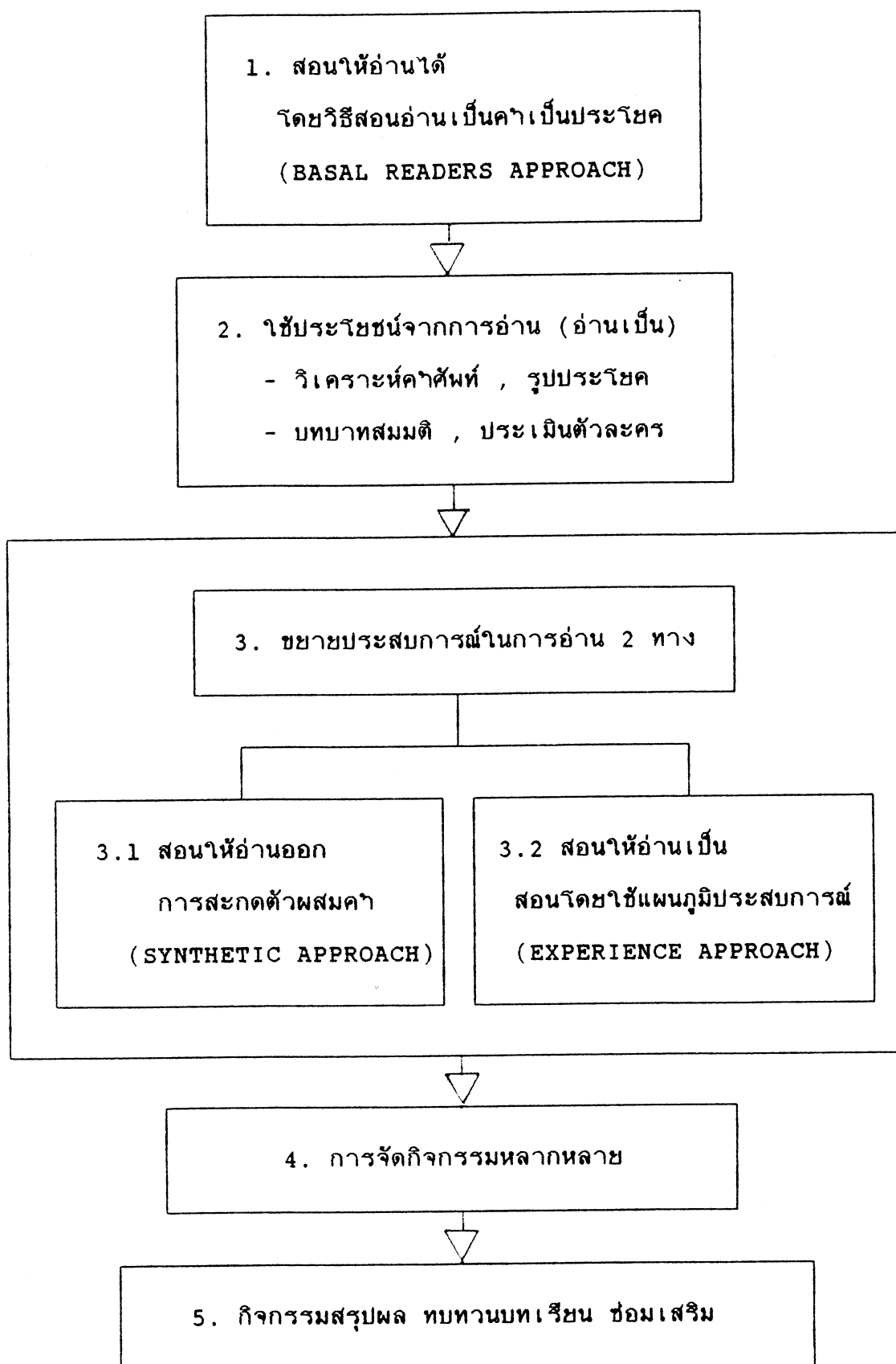
ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของการสอนตามธรรมชาติ
การสอนอ่าน กับการสอนปกติ (ต่อ)

ธรรมชาติการสอนอ่าน	การสอนปกติ
3.2 สอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสม การณ โดยใช้คำแจกลูกขยายความ สร้างเป็นเรื่องราวที่สัมพันธ์กับวิชา อื่นๆ โดยให้อ่านแผนภูมิประสมการณ	- อ่านเป็นคำ ดูภาพประกอบ - อ่านสะกดคำ คัดและเขียนคำ ที่สะกด - นำคำที่สะกดมาแต่งประโยค
4. จัดกิจกรรมหลากหลายเสริมบทเรียน และเสริมกลุ่มประสมการณต่าง ๆ เช่น ชับร้อง พลศึกษา เกม คัด เขียน แต่งความ ประดิษฐ์ บัน	4. การสอนอ่านออกเสียงจากหนังสือ เรียน - ครูอ่านให้ฟังเป็นตัวอย่าง - นักเรียนอ่านตามเป็นรายกลุ่ม - นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคล - ฝึกอ่านตามลำพังหรืออ่านกับเพื่อน
5. ประเมินผลการเรียน โดยมีการจัด แสดงผลงานทบทวนกิจกรรม อ่านบทนำ แผนภูมิประสมการณ การสอนซ่อมเสริม ให้เด็กได้มี โอกาสปรับปรุงตนเอง พัฒนาความ สามารถ ครูได้ช่วยเหลือแก้ไขเด็ก ปรับปรุงการสอนจากการประเมิน การสอนของตน	

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของการสอนตามธรรมเนียม
การสอนอ่าน กับการสอนปกติ (ต่อ)

ธรรมเนียมการสอนอ่าน	การสอนปกติ
	6. การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา และการอ่านรายบุคคล - กิจกรรมการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน - กิจกรรมการสะกดคำ - กิจกรรมการอ่านจากบทเรียน และร้องเพลง - กิจกรรมการอ่านเสริมบทเรียน - กิจกรรมวาดภาพ
	7. การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือ นักเรียนที่มีข้อบกพร่องในด้านทักษะต่างๆ เช่น การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนตามธรรมชาติการสอนอ่าน

2.2.3 การจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามธรรมชาติของการสอนอ่าน

บันลือ พฤกษ์วัน (2533) ได้เสนอแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามธรรมชาติของการสอนอ่านไว้ดังนี้

การจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามธรรมชาติของการสอนอ่าน

กิจกรรมที่ 1 การสอนอ่านต้องมุ่งให้ผู้อ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่อง จากนิทานที่มีภาพประกอบตามขั้นตอน

- 1.1 ให้นักเรียนสังเกตภาพ เล่าเรื่องจากภาพ
- 1.2 ส่งเสริมให้เล่าเรื่องภาพในลำดับต่อไปจนจบเรื่อง
- 1.3 ครูซักถามปัญหา ให้นักเรียนสรุปเรื่องจากนิทาน ชักชวนให้อ่านคำใหม่โดยสังเกตตัวอักษรสีแดง ซึ่งแสดงว่าเป็นคำใหม่
- 1.4 ใช้คำใหม่แต่งหรือพูดเป็นประโยค หรืออธิบายความหมายตามความสามารถของเด็กผู้เรียน

ขั้นเริ่มอ่านบทเรียน

- ผูกอ่านนำและอ่านตามทีละประโยค ประมาณ 2 จบ
- ให้เล่าเรื่องจากการอ่านหรือฟังการอ่าน
- สรุปเรื่องที่อ่าน

เมื่อจบกิจกรรมการเรียนการสอนตามธรรมชาติของการสอนอ่านขั้นที่ 1 ผลการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียนมีดังนี้

1. เด็กจะเกิดการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับ VERBAL CHAINING เป็นการเรียนรู้ชนิดตอบสนองด้วยคำพูด ที่เป็นการเล่าเรื่องปะติดปะต่อกัน การเรียนรู้เกี่ยวกับโคลงกลอนและการเรียนรู้ขั้น MULTIPLE DISCRIMINATION คือเป็นการเรียนรู้ในขยายเนื้อหา เช่น สามารถจำแนก แยกรายละเอียดของเนื้อหาที่อ่าน โดยบอกถึงความสำคัญในเนื้อเรื่องแต่ละตอนได้ถูกต้อง (กาเย อ่างถึงใน จรัสลักษณ์ บุญชะกาญจน, 2524)

2. ผู้เรียนจะเกิดการรับรู้ (PERCEPTION) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านของแสดงค์ (อ่างถึงใน จรัสลักษณ์ บุญชะกาญจน, 2524) การรับรู้เกิดจากการแปลอาการสัมผัสออกมาเป็นความหมาย แต่ละคนอาจจะมีรับรู้ต่างกัน แม้ว่าจะมีการสัมผัสเหมือนกัน และการรับรู้ของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องถูกต้องและเป็นจริง

เสมอไป เนื่องจากสิ่งแวดล้อมและสิ่งเร้าซึ่งทำให้การรับรู้เปลี่ยนไป นอกจากนี้ ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด เมื่อรับรู้แล้วก็ส่งไปเก็บไว้ที่สมอง ซึ่งเปรียบเสมือน คลังเก็บสิ่งที่รับรู้ ซึ่งวิธีเก็บของแต่ละคนจะแตกต่างกัน เมื่อต้องการใช้ สมองจึงทำการสรุปเป็นข้อมูลเพื่อนำออกมาใช้ การสรุปข้อมูลจากเนื้อหาที่ได้รับไปเรียกว่า ความคิดรวบยอด

กิจกรรมขั้นที่ 2 เมื่ออ่านแล้วควรสรุปและประเมินตัวละครจากนิทานที่อ่าน จากการสรุปเรื่องที่อ่านในบางเรื่อง นักเรียนมักจะสรุปเรื่องได้ไม่ตรงกัน โดยมาก จะปรากฏเฉพาะเรื่องที่ไม่แสดงภาพประกอบ อาจดำเนินการดังนี้

- 2.1 วิเคราะห์คำ คำศัพท์ เปรียบเทียบกัน ขั้นนี้อาจดำเนินการก่อนหรือ หลังจากแสดงประกอบเรื่อง แล้วแต่ละครูจะเห็นว่าเด็กกลุ่มที่สอนควร ได้รับการส่งเสริมให้ใช้ภาษาไปสู่การแสดง หรือแสดงแล้วจึงใช้ภาษา อธิบายช่วยแล้วแต่กรณี
- 2.2 ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ โดยให้นักเรียนที่อ่านได้ อ่านทีละประโยคแล้วให้ตัวละครแสดง
- 2.3 ประเมินตัวละครว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร
- 2.4 นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ควรประพฤติเป็นข้อ ๆ

เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนตามธรรมนูญการสอนอ่านในขั้นตอนที่ 2 แล้ว นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ ดังนี้

1. นักเรียนมีพื้นฐานทักษะทางภาษาและความสามารถในการเข้าใจ

3 ระดับดังนี้ (ฮิลการ์ด อ่างถึงน ณ วิลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2524)

- 1.1 LITERAL READING คือ การอ่านเอาเรื่อง การอ่านระดับนี้มีความหมายว่าอ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่องราวเรื่องอะไร เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับใคร ผู้อ่านใช้ความสามารถด้านความจำเป็นส่วนใหญ่
- 1.2 INTERPRETIVE READING คือ อ่านแล้วแปลความ ตีความ ชะยความ ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือ ต้องจำเรื่อง ต้องแปลเรื่อง ต้องชะยความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงขึ้นกว่าการอ่านเอาเรื่อง

1.3 CRITICAL READING เป็นการอ่านขั้นวิจารณ์ การอ่านระดับนี้ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับการอ่านเอาเรื่อง แปลความเป็นพื้นฐาน ต่อจากนั้นผู้อ่านจะต้องอาศัยประสบการณ์ของตนหรือความสามารถการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินค่ามาช่วยในการตัดสินใจเรื่องและข้อความที่ตนอ่าน

2. ในการที่เด็กนักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติ จะเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีสติปัญญาแตกต่างกัน ครูควรเข้าใจยอมรับ ในการเรียนการสอน ทุกคนอาจจะประสบความสำเร็จไม่เท่าเทียมกัน และรูปแบบของการเรียนรู้ก็มีหลายอย่าง ดำเนินการสอนอย่างมีขั้นตอนเป็นกิจกรรมหลาย ๆ แบบ ย่อมมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความถนัดของตน (โคเลอร์ อ่างถึงใน อารี พันธมณี, 2534)

กิจกรรมขั้นที่ 3 การสอนอ่านในชั้นขยายประสบการณ์ในการอ่านสองทาง

3.1 การสอนแจกลูกเพื่อให้อ่านคำได้มาก และอ่านได้แตกฉาน

3.1.1 ใช้คำแม่บทเป็นตัวนำในการสอนอ่านแบบแจกลูก เพราะคำแม่บทมีการซ้ำสูงจากการอ่าน เด็กผู้เรียนจากคำแม่บทได้แม่นยำกว่า

3.1.2 จากคำแม่บท ให้เล่นเกมเสียงเหมือน โดยเน้นที่สระให้เหมือนกับคำแม่บท

3.1.3 ฝึกอ่านของเล่นคำ ซึ่งมีรูปสระวางคงที่เปลี่ยนพยัญชนะมาผสมเสียงจากคำแม่บทย่อมเป็นแนวทางในการอ่านนับว่าเป็นการเรียนอ่านที่ใช้ในการถ่ายทอดการเรียนรู้ได้ดีแบบหนึ่ง หรืออาจให้ฝึกอ่านสมุดผสมคำ โดยมีภาพปกเป็นภาพที่บอกแนวการออกเสียงในการอ่าน เมื่อเปิดอ่าน จะพบว่าสระนั้นคงที่ แล้วเปลี่ยนพยัญชนะที่เปิด (พลิก) มาผสมอ่านได้เป็นคำ ๆ

3.1.4 ครูเขียนบทแจกลูกหรือคำที่อ่านออกเสียงเหมือน โดยให้อ่านด้วยวิธีสะกดตัวผสมคำทีละคำ ถึงเด็กอ่านคำไม่ได้ก็อาจส่งเสริมให้ใช้คำในสมุดผสมคำมาเทียบช่วยการอ่าน วิธีการอ่านสะกดตัวผสมคำอ่านอาจ ฝึกได้ 3 แบบ คือ

แบบแรก ใช้วิธีสะกดตัวผสมคำ แยกพยัญชนะ/สระ/ตัวสะกด วิธีนี้ควรใช้ฝึก
ระยะแรก

เขียน => ทอ เอีย เทีย เทีย นอ => เทียน

แบบที่สอง ใช้ฝึกเมื่อคล่องแบบแรกแล้ว ให้ผสมพยัญชนะกับสระ สำเร็จแล้ว
สะกด เทียน เทีย นอ เทียน

แบบที่สาม ควรใช้ฝึกเพื่อนำทางในการอ่านคำเสียงเหมือน หลังจากเล่นเกม
เสียงเหมือนแล้ว ดัดใช้ของเล่นคำ หรือสมุดผสมคำเพื่อให้
เห็นว่าการเปลี่ยนพยัญชนะต้นเป็นต้นๆ แต่ใช้เสียงคงเดิม ช่วยให้
เด็กผู้เรียนเห็นว่าการสะกดแจกลูกเป็นของง่าย อ่านง่าย

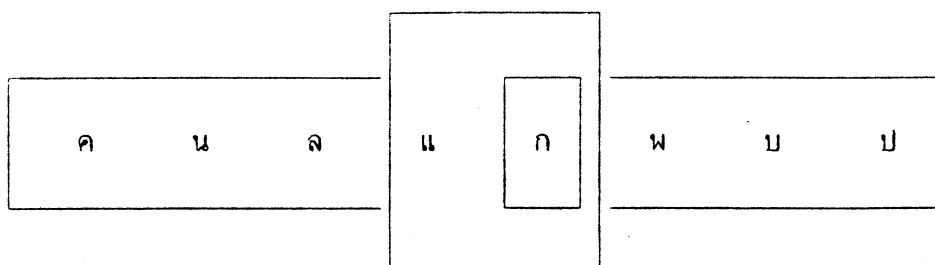
3.1.5 ครูส่งเสริมให้ใช้คำที่แจกลูก ผุดเป็นประโยค แต่งเป็น
ประโยคเล่าเรื่องราว เพื่อขยายประสบการณ์

การสอนอ่านแบบสะกดตัวผสมคำนั้น เด็กมักจะรู้สึกว่ายาก เพราะไม่มี
เครื่องมือสื่อช่วยการอ่าน คำที่อ่านมีความหมายน้อย ทำให้รู้สึกเบื่อเร็ว
จึงไม่ควรใช้ เวลาฝึกนาน (10-15 นาที) ควรแก้ไขข้อบกพร่องแต่ละประเด็น เช่น
ช่วยให้เด็กรู้ว่าการสะกดตัวผสมคำนั้นอ่านไม่ยาก ดัดเล่นเกมเสียงเหมือน
อ่านของเล่นคำ หรือสมุดผสมคำช่วยนำการอ่าน

การสอนแจกลูกมีวิธีการและขั้นตอนการฝึก ควรจะฝึกให้เด็กผู้เรียนให้ได้ฝึก
ตามขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเด็กผู้เรียนคล่อง รู้จักใช้วิธีการแล้วอาจให้ฝึกอ่าน
เองและทำสมุดผสมคำเอง

ข้อควรระวังก็คือ ภาษาไทยเป็นภาษาเน้นเสียง (PHONIC LANGUAGE) จะ
ต้องฝึกให้อ่านแบบเสียงพาไป

ของเล่นคำ

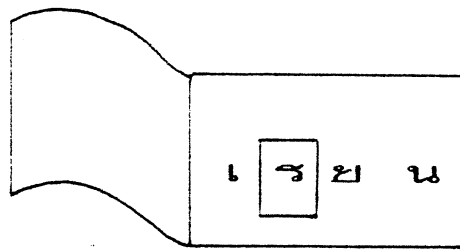
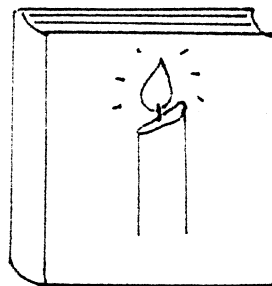

การสะกดตัวพยางค์

เทียน = ทอ เอีย , เทีย นอ = เทียน

เขียน = เชีย นอ = เขียน

สมุดพยางค์

3.2 สอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์ โดยใช้คำที่แจกลูกหรือคำในบทอ่านที่ควรได้รับการขยายความ สร้างเป็นเรื่องราวที่สัมพันธ์กับวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ใช้วิธีสอนอ่านโดยให้อ่านแผนภูมิประสบการณ์ ให้เด็กได้เรียนทางสมอง ซึ่งมีแนวทางในการจัดกิจกรรมดังนี้

3.2.1 การขยายประสบการณ์เกี่ยวกับการดำรงชีวิตในบ้านและงานบ้าน

กิจกรรมนี้จะ เป็นลักษณะที่ชักชวนและสนทนถึงการดำรงชีวิต หรือให้มีความสอดคล้องกับวิชางานบ้าน เพื่อให้เด็กเรียนช่วยกันบอกแนวที่ควรปฏิบัติ นำมาเขียนแผนภูมิประสบการณ์ที่บ่งบอกแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจมีการแทรกเพลงหรือบทกลอนน้อยที่ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนร้องขับกล่อม แต่ควรเป็นบทสั้น ๆ

ในการสร้างแผนภูมิประสบการณ์ มีข้อควรคำนึงดังนี้

1) ไม่ควรส่งเสริมให้เด็กนักเรียนคนใดคนหนึ่งผูกขาดในการพูดหรือเล่าเรื่องราว

2) การเล่าเรื่องราวนั้นไม่ใช่เป็นการตอบคำถาม แต่ต้องพูดเป็นเรื่องพูดเข้าเรื่อง

3) ครูควรเข้าใจว่า จังหวะใดควรส่งเสริมให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมบ้าง

4) การที่จะให้เด็กหยุดเล่า ควรให้คำชมเชยผู้เล่า แล้วนำมาสู่ปัญหาหรือจุดที่เด็กผู้เรียนคนอื่นจะได้เล่าบ้าง

5) เมื่อครูได้เรื่องราวที่น่าพอใจหรือยาวพอที่จะสรุปเรื่องได้แล้ว ก็นำมาสู่วิธีการที่จะสรุปแผนภูมิประสบการณ์ร่วมกัน

3.2.2 สร้างแผนภูมิประสบการณ์สู่การปฏิบัติ

เป็นการมุ่งที่จะสร้างแผนภูมิประสบการณ์ให้ยาวขึ้น บอกแนวทางปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นแนวการส่งเสริมการพัฒนาการอ่าน โดยให้สามารถจากรูปประโยคที่ใช้คำมากขึ้น ช่วงพัฒนาช่วงความจำในการฟังและพูด และเมื่อเด็กผู้เรียนต้องฝึกคัดเขียนก็ช่วยให้ได้รูปแบบของการใช้ประโยคที่ยาวขึ้นได้ดี เพราะเป็นประสบการณ์ของเด็กเอง จากนั้นให้อ่านแผนภูมิ อ่านจนเข้าใจดีแล้วควรส่งเสริมความเข้าใจ โดยให้หาความสัมพันธ์ของคำ เช่น เป็ดไก่-ข้าว มะ-หญ้า เป็นต้น

3.2.3 การขยายประสบการณ์ในการอ่านช่วยพัฒนาคำศัพท์และรู้จัก

อาชีพ

จากแผนภูมิประสบการณ์ จะมีคำศัพท์ปรากฏอยู่ให้นักเรียนทำความเข้าใจและทราบความหมายของคำศัพท์ร่วมกัน พร้อมกับให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ของตนเองพร้อมกับเขียนแผนภูมิประสบการณ์ที่จะนำไปปฏิบัติร่วมกัน

3.2.4 ส่งเสริมและขยายประสบการณ์ให้เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตน

เมื่อได้ร่วมกันเขียนแผนภูมิหลักการปฏิบัติตนร่วมกันแล้วก็ควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้นำหลักการไปปฏิบัติ พร้อมกับให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในการปฏิบัติตนนั้น ๆ ด้วย

กิจกรรมที่ 3 การสอนอ่านในชั้นขยายประสบการณ์ในการอ่าน 2 ทาง เมื่อเรียนแล้วผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ดังนี้

1. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการจำแนกและมีทักษะในการสะกดคำที่แม่นยำขึ้นทั้งนี้เพราะในกิจกรรมที่ 3.1 เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองหลักจิตวิทยา คือ การใช้กฎแห่งการฝึกหัด (ธอร์นไคค์ อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี , 2534) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดการสะกดคำหรือกระทำซ้ำๆ บ่อยๆ ย่อมจะทำให้เกิดความรู้และความชำนาญในการสะกดคำ และนำคำที่เรียนมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่น นำคำเหล่านี้ไปแต่งเป็นประโยค ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญและเมื่อนำไปใช้บ่อยๆ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นคงแน่นแฟ้นในสิ่งที่เรียน ความรู้คงทนถาวร เช่น เมื่อสอนในเรื่องการสะกดคำ ฝึกหัดบ่อยๆ เด็กก็สามารถนำคำเหล่านี้ไปแต่งประโยค เมื่อฝึกฝนนาน ๆ ผู้เรียนสามารถที่จะใช้ความรู้ที่เรียนมานานำไปเรียนมานานำไปเขียนจดหมายสมัครงาน เขียนติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้

2. ผู้เรียนสามารถอ่านของเล่นคำ ที่เป็นการแจกลูก ซึ่งมีรูปสระวางคงที่ เปลี่ยนพยัญชนะมาผสม ทำให้นักเรียนสามารถอ่านคำได้มากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการถ่ายโยงการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ (อ้างถึงใน เทพ พังงา, 2537) คือ การถ่ายโยงโดยความคล้ายคลึงกัน ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการ และเจตคติ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางบวก กล่าวคือ ในบทเรียนจะมีคำแม่บท เช่น คำว่า แกะ จากนั้นก็ให้นักเรียนเปลี่ยนพยัญชนะ ในวางสระคงที่ เด็กก็สามารถเขียนและอ่านคำใหม่ได้ คำใหม่ได้แก่ แพะ และ แะะ ได้ง่ายขึ้น (เทพ พังงา, 2537)

3. ผู้เรียนสามารถเขียนและอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์ โดยใช้คำที่แจกลูกหรือคำในบทอ่านสร้างเป็นเรื่องราวให้สัมพันธ์กับวิชา หรือกลุ่มวิชาต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการถ่ายโยงการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ (อ้างถึงใน เทพ พังงา, 2537) โดยการสร้างความสัมพันธ์ คือ เมื่อเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยแล้ว ก็สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในวิชาอื่นๆ เช่น เมื่อเราเรียนคำว่า แพะ พร้อมกับทราบความหมายแล้วก็สามารถนำคำว่าแพะไปสัมพันธ์กับวิชาคณิตศาสตร์ เช่น นาย ก มีแพะ 7 ตัว นาย ข มีแพะ 5 ตัว นาย ก และ นาย ข มีแพะรวมกันกี่ตัว สัมพันธ์กับวิชา สอน. คือ นักเรียน ร้องเพลง "แพะ" และทำท่าทางประกอบ เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมหลากหลายเสริมบทเรียน และเสริมกลุ่มประสบการณ์ ต่างๆ ซึ่งมีแนวการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

4.1 การจัดกิจกรรมหลากหลายช่วยให้นักเรียนการสอนมีความหมาย ต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น

การสอนที่ต่อเนื่องจากแผนภูมิประสบการณ์ เรื่อง ผู้มีกิจริยวาจาดี ควรต่อเนื่องกับคำว่า เด็กดี เด็กดีควรมีกิริยาวาจาเป็นอย่างไร นำไปสู่การ อภิปรายและยกตัวอย่างประกอบ โดยเริ่มด้วยเด็กดีควรเป็นผู้ดีไซหรือไม้นำไปสู่ การอ่านแผนภูมิประสบการณ์ เรื่องผู้มีกิจริยวาจาดี เพื่อหาคำตอบอีกครั้งหนึ่ง จะเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

ครูนำเพลง "เด็กดี" โดยสร้างเป็นแผนภูมิเพลง แล้วสอนขับร้องเพลง ประกอบการเคาะจังหวะ

กำหนดให้แสดงบทบาทสมมติ ให้ฝึกส่งของ - รับของจากผู้ใหญ่ การเดิน ผ่านผู้ใหญ่ การทำความเคารพ การทักทายและอื่นๆ

จะเห็นได้ว่า บทเรียนภาษาไทยหรือหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ นั้นสามารถจะ ผูกโยงเชื่อมโยงไปสู่การเรียนอ่านหลายลักษณะ การปฏิบัติที่ส่งเสริมการใช้ความรู้ ได้ดีและกว้างขวาง ตลอดจนเป็นบทเรียนที่มีความหมาย มีชีวิตชีวาต่อเด็กผู้เรียน ทุกชั้นตอน นั่นคือ แนวการสอนที่ใช้แม่บทการสอนเป็นหลักใหญ่

4.2 กิจกรรมประเภทการเล่น อันเป็นหัวใจในการเรียนรู้ซึ่งมีดังนี้

4.2.1 การเล่นสิ่งของของเล่นของเล่น ในบรรดาสิ่งของเครื่องเล่นนั้น นับ ตั้งแต่ ตุ๊กตา รถล้อเข็นลาก ย่อมใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ การสังเกต การเปรียบเทียบ ด้านวิทยาศาสตร์ ทดลองลาก เข็น จูง โยน ทดลอง การลอย การจม ฯลฯ ด้านภาษา ได้แก่ การเล่าเรื่อง ฟังการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับสิ่งนั้นและอภิปราย เป็นต้น

4.2.2 การเล่นพาจินตนาการ ได้แก่ การเล่นปั้นด้วยดินเหนียว การเล่นกระบะทราย การเล่นน้ำ ตักตวง สาดให้กระจายและอื่นๆ ย่อมส่งเสริม จินตนาการที่เด็กคิดฝันจะเป็นสิ่งนั้น ปั้นควาย ปั้นรถ ให้เปรียบเทียบของจริง เพื่อจะใช้ประโยชน์หรือมีไว้เพื่อความภาคภูมิใจ กระบะทรายช่วยสร้างรูปทรง แผนผังบ้าน บริเวณและการตกแต่งตามจินตนาการของตน

4.2.3 การเล่นชิ้นชมความไพเราะ การร้องเพลงโดยใช้เสียงดนตรี ประกอบจังหวะการฟังหรือสนุกกับการท่องจำคำคล้องจองสั้นๆ ลงจังหวะหรือภาพที่สวยงามก็เป็นแบบอย่างในการตกแต่ง ก่อให้เกิดความชื่นชม

4.2.4 การเล่นเพื่อเพาะเรือนร่าง ได้แก่ การเล่นที่ใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายให้ออกกำลังกายที่จัดเป็นเกมเล่น เกมแข่งขันกระโดด ปีนป่าย ล้วนช่วยให้เด็กได้เคลื่อนไหว ใช้อวัยวะและพัฒนาความคล่องแคล่วของร่างกาย อาจจัดได้หลายรูปแบบ

4.2.5 การเล่นสนุกสนองอารมณ์ ได้แก่ การใช้มือและความคิดโดยอิสระ เป็นการระบายสี ตกแต่งแต้มสีตุ๊กตาหรือภาพต่างๆ การฉีกปะกระดาษเป็นภาพ วาดภาพ ล้วนเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ มุ่งทำให้ได้ดังใจตน คือ สนองอารมณ์เพราะเด็กมีความรู้สึกที่ต้องการจะเอาชนะทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ แล้วบังเกิดความพอใจ รู้สึกสนุกสนานกับการเล่นสิ่งของหรือแบบนั้น

4.2.6 การเล่นอย่างชีวิตจริง สถานการณ์ในการเรียนรู้ในห้องเรียน เพียงบางส่วนเท่านั้นที่สามารถทำและปฏิบัติได้จริง เช่น การกินอาหาร การออกกำลังกาย ส่วนใหญ่สถานการณ์ในการเรียนการสอนมักจะเป็นการจำลองสถานการณ์ จึงต้องส่งเสริมให้เล่นบทบาทสมมติ เช่น แสดงประกอบนิทาน แสดงการเคารพผู้ใหญ่ การขกสถานการณ์ ให้เด็กปฏิบัติ เป็นต้น จากการแสดงบทบาทสมมตินี้ ตามความรู้สึกของเด็กผู้เรียนมีส่วนคล้ายสถานการณ์จริง เพราะเด็ก ๆ ก่อนวัยเรียนชอบเล่นขายของ ครูสอนนักเรียน รถสองแถวหรืออื่น ๆ บทบาทสมมติจึงเป็นเครื่องมือในการสอน ที่สามารถนำเอาสถานการณ์ที่ห่างไกลนำมาให้ได้เรียนรู้

4.3 กิจการสอนเขียนไทย

MACKAY DAVID และคณะ (1970 อ้างถึงใน บัณลือ พุกกะวัน, 2534) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนเขียนควรจะสอนควบคู่กับการอ่าน ซึ่งภาษาอังกฤษไม่สะดวกเหมือนภาษาไทย เพราะภาษาไทยมีรากภาษาการผสมคำอ่านโดยใช้เสียงพาไป นั่นคือ อ่านสะกดตัวผสมคำอย่างไรก็เขียนไปตามตัวสะกด นั่นเป็นส่วนดีของภาษาไทยเรา

1) การออกเสียงพยัญชนะและสระคงที่ การสอนอ่านกับการเขียนสะกดตัว จึงเป็นหนึ่งอันเดียวกันสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

2) ควรจะนำคำมาใช้ในการสอนเขียนให้เด็กได้เขียนเขียน ผักทบทวนการอ่านไปด้วย และท่านเองเดี๋ยวกันฝึกอ่านสะกดตัวผสมคำก็ได้เน้นในการเขียนสะกดตัวไปด้วย

3) การฝึกเขียนภาษาไทยแบบเสียงพาไป (SOUND BLENDING) ย่อมเป็นการทบทวนหลักเกณฑ์ในการอ่านไล่สะกดตัวผสมคำ เพื่อจะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการไล่สะกดคำใหม่ได้ดี เหมาะสำหรับการฝึกเขียนเบื้องต้นอย่างยิ่ง

4. ในขณะที่ฝึกไล่สะกดคำอ่านก่อนเขียนนั้น ย่อมช่วยให้เด็กที่ไม่แน่ใจว่าจะเขียนได้อย่างไร ให้ได้แนวการฝึกเขียนคำต่าง ๆ ที่เรียนไปแล้ว และยังช่วยเหลือเด็กซึ่งอาจกลัวแสดงออกน้อยให้กล้าแสดงออกไปพร้อมกับเพื่อนได้ดี

การฝึกเขียนอ่านโดยใช้เสียงพาไปนั้น เริ่มจากครูบอกคำที่จะเขียนครั้งละ 2 - 3 คำ แล้วให้นักเรียนสะกดพร้อมกัน เช่น โคด้า เด็กก็ออกเสียงสะกดคำ คอ โอ โค ดอ อ้า ด้า โคด้า แล้วก้มลงเขียน เป็นต้น จะสังเกตได้ว่าการออกเสียงพยัญชนะโดยปกติจะมาก่อนสระเสมอ เว้นแต่สระบางรูป เช่น ใ แ เท่านั้น อาจต้องแก้ไขหากเขียนผิด โดยให้ช่องเลื่อนคำหรือสมุดสะกดคำ ให้สังเกตแล้วอ่านเป็นครั้งคราวเท่านั้น การฝึกเขียนไทยแบบนี้ฝึกได้เกือบตลอดปีการศึกษา เพื่อสอนเขียนเบื้องต้น

4.4 กิจกรรมการสอนคัดไทย

เมื่อกล่าวถึงการสอนคัดไทยจะต้องมีรูปแบบและวิธีสอนที่แน่นอน วิธีสอนคัดไทยหรือคัดลายมือย่อมประกอบด้วย

1) รูปแบบหรือแบบฟอร์มที่ใช้เขียนหัวกระดาษไว้แน่นอนตายตัว

โรงเรียน.....

วันที่ (เดือน) พ.ศ.

เลขไทย

12 เลขอารบิก

2) การกำหนดเกณฑ์ให้ฝึกคัดทีละข้อโดยลำดับ

1. หัวกลม ตัวพยัญชนะทุกตัวที่เขียนให้เขียนหัวกลมทั้งหมด
2. ตัวตรง อาจเต็มบรรทัด (ระยะแรก) ตัวอักษรตั้งตรง 90 องศาของเส้นบรรทัด

3. ขนาดของตัวอักษรพอดี ไม่อ้วนหรือผอมเกินไป ขนาดตัวอักษรโดยปกติ เช่น บ จะมีความสูงเป็น $3/2$ ของความกว้างโดยประมาณ
4. เริ่มตัวอักษรเขียนถูกต้องทิศทาง ถ้าเป็นตัวอักษรที่มีหัว ต้องเริ่มที่หัว เช่น ตัวอักษร ว เริ่มที่หัว และ ำ เริ่มจากส่วนโค้งตอนบนลงมา
5. วางสระ วรรณยุกต์ถูกต้องที่ไม่คลาดเคลื่อน เช่น ปี ช้าง ส่วนหลังของสระที่วางบนและล่างตรงกับเส้นตั้งท้ายตัวพยัญชนะ
วางวรรณยุกต์ตรงกับเส้นตั้งส่วนท้ายของพยัญชนะ เป็นต้น
6. ไม่เขียนอักษรนั่งเส้น หมายถึง ส่วนล่าง (ส่วนกว้าง) ของตัวพยัญชนะจะไม่ทับเส้นบรรทัดโดยตลอด เช่น บ ช เป็นต้น
7. เว้นระยะช่องไฟสม่ำเสมอ หมายถึง ระยะห่างระหว่างตัวอักษรต้องห่างกันอย่างสม่ำเสมอ ห่างพองามและระยะห่างระหว่างตัวอักษรเท่า ๆ กัน

3) การตรวจแก้ไข ครูควรจะได้เรียกเด็กมาเป็นการส่วนตัว ให้เด็กตรวจสอบด้วยตนเอง ว่าสิ่งที่คัดนั้นบกพร่องตรงที่ใด เกณฑ์ใด ครูก็เขียนหรือคัดให้เป็นตัวอย่างไว้นอกเส้นคันหน้าทุกครั้งไป การกำหนดข้อความให้คัดแต่ละครั้งประมาณ 5 - 6 ประโยค

4.5 กิจกรรมการวาดภาพ

ปกติเมื่อเด็กจับดินสอหรือปากกาหรือสิ่งอื่นใดที่เข้ขีดเส้นได้ ย่อมต้องการที่จะแสดงความสามารถในการเขียนหรือวาดภาพ การวาดภาพของเด็กส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้ใหญ่เห็นผลงานของเขา ได้ทราบเกี่ยวกับเจตนาของเขา ซึ่งเป็นแนวคิดที่ครูผู้สอนควรให้ความสนใจและส่งเสริมกิจกรรมในการวาดภาพของเด็กผู้เรียนให้ถูกต้องทิศทาง เพื่อส่งเสริมเจตนาที่เด็กคาดหวังไว้ล่วงหน้า หรือจินตนาการของเด็กให้เกิดเป็นความจริงขึ้นมาได้ เด็กผู้เรียนก็จะชอบวาดภาพและให้ความสนใจการวาดภาพมากยิ่งขึ้น

ครูควรปฏิบัติและส่งเสริม ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการเลือกที่จะเลือกวาดภาพที่เขาชอบได้เอง
- 2) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกโดยการเล่าถึงภาพที่เขาวาด เพื่อเสริมสร้างจินตนาการของเด็กให้เป็นจริงขึ้นมา

3) หากเป็นไปได้ควรส่งเสริมให้ใช้ภาษาเขียน นับตั้งแต่เขียนบอกชื่อภาพ เขียนอธิบายภาพ หรือเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่วาด

4) ครูไม่ควรให้รูปแบบหรือกำหนดโครงสร้างหรือวิธีการวาด ไม่ว่าจะด้วยประการใด เพราะการกำหนดโครงสร้างหรือวิธีเขียนภาพนั้นเป็นเรื่องช่างศิลป์หรือช่างเชิงอาชีพ ซึ่งจะเป็นการบีบบังคับให้ได้ภาพสวยงามตามกำหนด ซึ่งเป็นไปได้ยากและจะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจที่จะวาดหรือทำตามที่กำหนดได้ไม่ดี นับเป็นผลเสียมากกว่าผลดีที่เด็กควรจะได้รับ

5) ในการส่งเสริมนั้นทำการส่งเสริมโดยให้เล่าเรื่องจากภาพ ให้ความสนใจในผลงานของเด็ก ให้คำยกย่องชมเชยและให้กำลังใจ หากจะเป็นการให้แก้ไขก็ควรจะแนะนำให้ทบทวนตรวจสอบผลงานของเด็กโดยเด็กเอง

6) กิจกรรมวาดภาพอาจจะใช้เสริมการเรียนรู้ได้หลายลักษณะ เช่น จัดทำภาพประกอบ ภาพหัวเรื่อง ภาพเหตุการณ์ที่เด็กเองเคยประสบมาแล้ว หรือเป็นภาพที่ต้องการจะวาดโดยอิสระ ภาพที่เด็กวาดนั้นเป็นภาพที่เด็กต้องการแสดงเพื่อการสื่อสารแบบหนึ่ง หากจะส่งเสริมโดยให้เด็กได้มีโอกาสนำหรือเขียนอธิบายภาพที่เขาวาด ย่อมส่งเสริมจินตนาการเด็กได้ดี และผลของการอธิบายภาพนั้นนับเป็นการฝึกเขียนเรียงความเบื้องต้นที่ดีอีกทางหนึ่งด้วย

4.6 กิจกรรมการปั้นและการเล่นดินเหนียว

การเล่นดินเหนียวเป็นการแสดงออกทางจินตนาการของเด็ก ที่จะปั้นเป็นภาพตามที่ต้องการ เช่น เกี่ยวกับการวาดภาพ จินตนาการในการปั้นของเด็ก อาจดัดแปลงผิผิวจากความเป็นจริงที่เขาได้ประสบการณ่มาก่อนก็ได้ ส่วนนี้เป็นความฝันที่เด็กเองก็คิดว่า สิ่งที่เขาแต่งแปลงแตกต่างออกไปนั้นจะช่วยสิ่งนั้นดีขึ้น จากนั้นก็เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าถึงผลงานของตนและยกย่องชมเชย ในการปั้นควรให้โอกาสได้เลือกปฏิบัติ เพราะอย่างน้อยเด็กเองก็ได้รับการสนองความต้องการในด้านอารมณ์เป็นสำคัญเป็นประการแรก

การเล่นดินเหนียวยังมีประโยชน์อื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น

1. เด็กได้มีโอกาสคลำดิน หุบดิน เป็นการส่งเสริมการพัฒนาการทางกล้ามเนื้อ

2. เมื่อเด็กไม่สามารถจะปั้นหรือตกแต่งดินได้ตามใจ ก็สามารที่จะทุบ ยุบ ก้อนรวมลงกับพื้นเป็นการระบายออกซึ่งอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไป เป็นการคลายความเครียดในด้านอารมณ์ได้ดียิ่ง

3. ขณะปั้นดินไปพร้อมกับเพื่อน ๆ มักจะพูดคุยกับผลงานของตน บอกเจตนา หรือจินตนาการในสิ่งที่เขาจะปั้นนั้น นับเป็นการได้พัฒนาภาษา ได้แลกเปลี่ยนความคิดความต้องการระหว่างเพื่อน ๆ ได้ดี บางรายก็ปั้นไปพูดคุยกับตนเองไปด้วย ก็มี อันเป็นลักษณะพูดคนเดียว ก็เป็นการพัฒนาทางภาษาพูดได้ดีเช่นกัน

4. คุณสมบัติของดินเหนียวมีความอ่อนตัว เมื่อเคล้าจะค่อย ๆ แข็งตัวขึ้น และการมีเวลาแข็งตัวของดินเหนียวในเวลาที่จำกัดช่วยย่นย่อเร่งรัดเวลาในการทำงาน และส่งเสริมการตัดสินใจของเด็กได้ดีกว่าดินน้ำมัน

5. ทุกครั้งที่เด็กกำลังทำกิจกรรมกับดินเหนียว ครูควรให้ความสนใจและให้กำลังใจเด็กและควรส่งเสริมให้เล่าถึงผลงานที่เขาปั้นอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

6. สำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเขียนพยัญชนะ ดินเหนียวก็อาจใช้เป็นตัวอักษร ผูกปลายนิ้วมือตามตัวอักษรให้ถูกทิศทาง ก็จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการแก้ปัญหาทางการเขียนหรือใช้ฝึกกล้ามมือในการเขียนได้ดีอีกด้วย

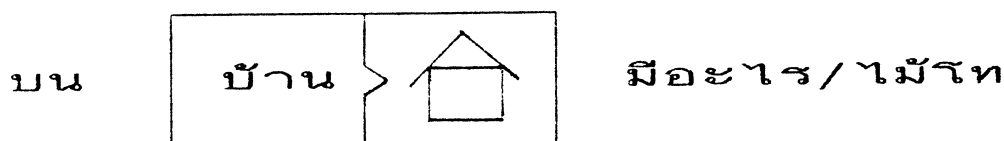
7. การส่งเสริมกิจกรรมโดยใช้ดินเหนียวเป็นแนวทางหนึ่งในการที่จะต้องฝึกการเก็บกวาดทำความสะอาดสถานที่ ควรได้รับความเอาใจใส่จากครูที่จะเน้นในเรื่องการรักษาความสะอาด

การใช้ดินเหนียวให้เป็นเครื่องเล่นนำไปสู่การเขียน ตลอดจนสนองความต้องการและความสนใจของเด็กผู้เรียนได้มาก ควรได้รับการส่งเสริมอย่างยิ่ง

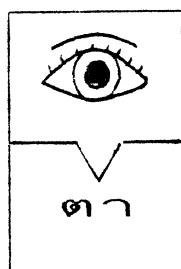
4.7 กิจกรรมทางภาษา

วัยเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กและวัยประถมศึกษา เป็นวัยที่สนุกสนานกับการเล่น การเล่นเป็นหัวใจของการเรียนรู้ การเล่นเป็นการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กอย่างหนึ่ง ฉะนั้นเมื่อเด็กมาโรงเรียน ทางโรงเรียนต้องจัดการเล่นเหล่านี้ให้เป็นระบบ คือ มีรูปแบบมีกติกาการเล่น ผ่างด้วยจุดประสงค์ที่ครูเป็นผู้เล็งเห็นเฉพาะประโยชน์ของการเล่น การแข่งขันนั้น ๆ ได้ดีด้วย และดัดแปลงการเล่นทั้งหลายให้เด็กผู้เรียนได้ใช้ภาษาหลาย ๆ รูปแบบดังนี้

1. อ่านคำประกอบภาพแล้วนำไปสู่การทายคำ

2. อ่านคำโดยต่อบัตรคำเข้ากับภาพที่ตัดต่อ แล้วใช้คำนั้นพูดเป็นประโยค

= สมศรีป่วยเป็นตาแดง

3. การแข่งขันพูดเป็นประโยคยาวเพื่อแสดงถึงความหมายความเข้าใจในคำนั้น

4. การเขียนตัวหนังสือบนหลังเพื่อน ให้ผู้ถูกเขียนหลังนั้นทายตัวอักษรที่เขียน

5. การตกแต่งดัดแปลงตัวอักษรแข่งขัน เช่น ล ทำเป็น ส, ค ทำเป็น ศ พ ทำเป็น ฟ และอื่น ๆ

6. การทายคำปริศนา อะไรเอ๋ย เช่น อะไรเอ๋ยสีชา กินหญ้า หูยาว
อะไรเอ๋ยมีงา อะไรเอ๋ยที่เด็ก ๆ เอาชื่อมาเรียกทรงผม เป็นต้น

เกมเล่น เกมแข่งขันทางภาษา ที่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนย่อมมีมากมายหลายประเภทที่ครูสามารถเลือกใช้นี้เหมาะสมกับเด็กเฉพาะ กลุ่มหรือเฉพาะบุคคลได้ดี การจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล เด็กเล็ก และ ประถมศึกษาตอนต้น (ป. 1-3) ในการเล่นเป็นตัวช่วยให้เด็กได้สนุก โดยได้เรียนรู้ เป็นผลพลอยได้

เมื่อนักเรียนผ่านกิจกรรมในขั้นการจัดกิจกรรมที่ 4 คือ กิจกรรมหลากหลาย เสริมบทเรียนแล้ว สิ่งที่จะเกิดการเรียนรู้กับผู้เรียนมีดังต่อไปนี้

1. เด็กมีพัฒนาการและทักษะทางภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนเพิ่มมากขึ้นจากกิจกรรมดังต่อไปนี้ กิจกรรมเกมทางภาษา กิจกรรมการสอนเขียนไทย กิจกรรมการสอนคัดไทย กิจกรรมการวาดภาพ กิจกรรมการปั้นและเล่นดินเหนียว พร้อมกันนี้ยังเป็นการตอบสนองพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาและทฤษฎีการสอนของ BRUNER (อ้างถึงใน เทพ พังงา, 2537) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ 3 วิธี ดังนี้

1.1 เรียนรู้ด้วยการกระทำ ได้แก่ การเรียนรู้ในรูปของการยึดจับวัตถุมากกว่าที่จะใช้ความคิดหรือจินตนาการ เด็กเล็ก ๆ มักจะใช้การเรียนรู้วิธีนี้ ซึ่งแทบจะเป็นวิธีเดียวที่เด็กในขั้น SENSORIMOTOR ของ PIAGET สามารถเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตามผู้ใหญ่มักจะใช้การเรียนรู้วิธีนี้เมื่อต้องการเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อน เช่น กิจกรรมการเต้นรำ ครูสามารถส่งเสริมให้นักเรียนใช้การเรียนรู้วิธีนี้ได้โดยการสาธิต

1.2 เรียนรู้ด้วยภาพ เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพหรือภาพในใจ การเรียนรู้วิธีนี้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นเมื่อเด็กอายุมากขึ้น และต้องการเรียนรู้มโนทัศน์หรือหลักที่ยากแก่การสาธิต ครูสามารถส่งเสริมการเรียนรู้วิธีนี้ได้โดยเสนอรูปภาพที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา การเรียนรู้ด้วยภาพมีประโยชน์อย่างมากสำหรับเด็กในวัย PEROPERATION และ CONCRETE OPERATIONAL ตามทฤษฎีพัฒนาการของ PIAGET

1.3 เรียนรู้ด้วยสัญลักษณ์ เป็นวิธีการที่แพร่หลายที่สุด มีประโยชน์และประสิทธิภาพมากสำหรับนักเรียนที่กำลังจะผ่านพัฒนาการขั้น CONCRETE OPERATIONAL ไปสู่ FORMAL OPERATIONAL ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญซึ่งเป็นกระบวนการ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การได้รับรู้ จดจำความรู้ และเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ใช้ภาษาทั้งสิ้น

2. เด็กเกิดการเรียนรู้โดยกิจกรรมที่หลากหลาย จะเป็นสิ่งตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (เทพ พังงา, 2537)

ขั้นตอนที่ 5 การสรุป การประเมินผลงาน ทบทวน และการสอนซ่อมเสริม

5.1 กิจกรรมการสรุปและประเมินผล

ในตอนปลายสัปดาห์ตามแนวดำเนินการสอนของแม่บทการสอนอ่าน จำเป็นต้องประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นขั้นตอนในการสรุปและประเมินผลงานดังนี้

1) จัดแสดงผลงานต่าง ๆ ของเด็กผู้เรียนที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว เช่น วาดภาพ ผลงานการปั้น การประดิษฐ์ การตัดไทย การเขียนและอื่น ๆ ในการจัดแสดงผลงานควรรีให้เด็ก ๆ ร่วมกันจัดและควรส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสดกแต่งและปรับปรุงผลงานของตน

2) ทบทวนกิจกรรมการอ่าน ได้แก่ อ่านแผนภูมิอ่าน อ่านแผนภูมิ ประสพการณ์ สมุดพกคำ ของเลือนพกคำ อาจจัดให้ฝึกทบทวนเป็นกลุ่ม ๆ หมุนเวียน มุ่งให้กลุ่มรับผิดชอบให้นักเรียนช่วยเพื่อนเอง

3) ทบทวนกิจกรรมการแสดงออกต่าง ๆ เช่น ขับร้อง การเล่นเกมต่าง ๆ ที่ได้ฝึกมาแล้ว รวมทั้งการแสดงประกอบนิทานและอื่น ๆ

4) ตรวจสอบผลการเรียนการสอนของครูโดยสังเกต ประเมินจากผล การทบทวนการอ่าน แล้วนำเด็กอ่อนมาจัดกลุ่มเพื่อสอนซ่อมเสริม เพื่อช่วยเหลือเด็ก ที่เรียนอ่อนให้อ่านได้ โดยใช้เครื่องช่วยอ่านและสื่อการอ่านและสื่อการอ่านให้ สอดคล้องกับความสามารถของเด็กผู้เรียน และได้รับกำลังใจและแรงเสริม จากครูผู้สอนให้กำลังใจยิ่งขึ้น

ในการประเมินผลงานนี้ ครูจะสังเกตผลการเรียนการสอนได้จากเด็ก ผู้เรียน อันเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนได้ปรับปรุงการสอน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อพัฒนางานในด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.2 กิจกรรมการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริม เป็นงานสำคัญด้านหนึ่งที่ครูจะใช้วิธีการต่าง ๆ หรือ เรียกว่า ยุทธศาสตร์ในการช่วยเหลือให้เด็กที่มีความสามารถในการอ่านไม่เพียงพอ ให้สามารถเรียนอ่านได้ดีขึ้น ตามกำลังใจและโอกาสที่เด็กผู้นั้นจะเป็นไปได้ แต่การ สอนซ่อมเสริมนี้อาจได้หมายความว่าทำให้เด็กเรียนได้ทันกันตามที่เข้าใจ การสอน ซ่อมเสริมเป็นการแก้ไขความพห้อม การทบทวนหลักเกณฑ์ ฝึกทักษะในการอ่านโดย ใช้สื่อทั้งแบบเรียนและวัสดุอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอ่านได้ง่ายขึ้น มีกำลังใจ

ที่จะอ่าน

หลักการในการสอนซ่อมเสริม คือ ใช้วิธีการให้ความช่วยเหลือให้ได้ก
ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จในการอ่านโดยเป็นไปตามความสามารถของผู้เรียน

การสอนซ่อมเสริมหรือช่วยเหลือแก้ไขแบ่งได้ 3 ระยะ คือ

1. ระยะแรก คือ การช่วยเหลือแก้ไขในระยะพัฒนาความพร้อมในการอ่าน
ในการศึกษาและสำรวจจากเด็กระยะปฐมวัย พบว่า ส่วนใหญ่เด็กนักเรียน
บกพร่องทางภาษาด้านความพร้อมดังนี้ คือ

1) พื้นฐานประสบการณ์ อันได้แก่ ภาษา เช่น ยังพูดไม่เป็นประโยค
การพูดภาษาถิ่น การพูดไม่ชัดถ้อยชัดคำ ซึ่งมีแนววิธีการแก้ไข คือ ควรส่งเสริม
ให้เล่นเกม ทวนคำ ทวนประโยค การเล่านิทานที่ฟังมา การเล่าเหตุการณ์และครุ
ให้กำลังใจโดยคอยให้ความช่วยเหลือแก้ไขการใช้คำพูดโดยสม่ำเสมอ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างมือและสายตา ส่วนใหญ่เด็กยังมีความ
สามารถในการใช้หรือบังคับมือขาด ลากเส้นให้เป็นไปตามความต้องการไม่ได้
บางคนเขียนตัวหนังสือกลับก็มี ควรแก้ไขโดยให้เล่นเกมรับบอล ส่งบอล หมากเก็บ
ต้อนหมูเข้าเล้า การปั้นดินเหนียว การตัดกระดาษ การปฏิบัติตามคำสั่งโดย
สม่ำเสมอจนกว่าจะดีขึ้น

3) ไม่มีสมาธิในการฟัง สนใจเรื่องราว สาระ ตลอดจนสื่อการสอน
ได้ไม่นาน การแก้ไขควรพยายามทำเรื่องที่น่าสนใจให้เป็นรูปธรรมให้มาก ใช้ภาพช่วย
ในการเล่านิทาน และร้องเพลงง่าย ๆ ที่เด็กคุ้นเคย

ในด้านความพร้อมของการอ่าน เป็นเรื่องที่สามารถพัฒนาได้ เช่น การจัดการเรียน
การสอนจำเป็นต้องเน้นการเล่น การขับร้อง เกมแข่งขันเป็นตัวนำในการฝึก และสิ่งที่
สำคัญที่สุด คือ รูปแบบและเครื่องมือการตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน ใช้ในการ
ตรวจสอบเพื่อพัฒนาความพร้อมให้เกิดขึ้นในเด็กที่ตนสอน พร้อมด้วยการช่วยเหลือ
แก้ไขควบคู่กันไปด้วย

2. ระยะที่สอง คือ การช่วยเหลือแก้ไขระยะเริ่มต้นอ่าน

การอ่านเป็นประสบการณ์ใหม่ของเด็ก เมื่อมีการเริ่มต้นสอนที่ไม่ถูกวิธี
นอกจากไม่ได้ผลดีแล้ว ยังทำให้เสียเวลาในการเรียนการสอนและผลเสียทาง
จิตวิทยาที่ทำให้เด็กผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ห้อใจ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ไขและ

ช่วยเหลือให้เร็วที่สุด

การช่วยเหลือแก้ไขเด็กระยะเริ่มอ่านย่อมทำได้ง่าย เพราะเห็นจุดหรือสาเหตุที่จะแก้ไขได้กระจ่างชัดเมื่อตอนเริ่มสอนอ่านบทแรก เพื่อได้ช่วยเหลือแก้ไขการอ่านของเด็กได้ตรงประเด็น

เครื่องมือที่ใช้ในการช่วยเหลือแก้ไขระยะเริ่มต้นอ่าน

1. บัตรคำประกอบภาพที่มีรอยตัดต่อช่วยการอ่าน
2. ส่งเสริมให้อ่านสมุดผสมคำ โดยนำไปอ่านทบทวนที่บ้าน
3. ส่งเสริมให้เรียนอ่านและเขียนควบคู่กัน
4. ใช้วิธีสะกดตัวช่วยในการไล่อ่านคำใหม่
5. ใช้หนังสือที่มีภาพประกอบ มีเรื่องอ่านหลายลักษณะ เช่น

นิทานเสริมทักษะการอ่าน ซึ่งมีหลายระดับ ช่วยให้อ่านง่ายและชวนให้อยากอ่าน

3. ระยะที่สาม คือ การช่วยเหลือในระดับชั้น ป. 3 - 4

เป็นการช่วยเหลือที่ยากมากยิ่งขึ้น หลังจากที่เด็กได้รับการเลื่อนชั้นให้สูงขึ้น ปัญหาและสาเหตุของการอ่านย่อมกว้างขวางออกไป ซึ่งต้องทำการทดสอบหาจุดบกพร่องให้พบเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น เด็กอาจบกพร่องในขั้นการผันวรรณยุกต์หรือใช้วรรณยุกต์ ควรแก้ไขในการผันวรรณยุกต์ของเด็ก เป็นต้น

วิธีการสอนซ่อมเสริมทั่วไป

- 1) เมื่อไม่ต้องการให้เด็กเสียกำลังใจควรสอนในขณะที่เรียน เป็นรายบุคคลหรือแยกกลุ่มก็ได้ ไม่ควรใช้นอกเวลาเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก

- เด็กจะเข้าใจว่าตนต้องถูกทำโทษและไม่สนใจที่จะรับการซ่อมเสริม
 - ถ้าเด็กได้เรียนอีกระดับหนึ่ง บทเรียนหนึ่งต่างกับเพื่อน ๆ เขาก็เข้าใจว่าตนได้รับความเอาใจใส่ ครูให้ความสนใจใกล้ชิดเขาผู้นั้น เด็กย่อมมีกำลังใจดี การสอนซ่อมเสริมย่อมได้ผลดีกว่าใช้เวลา
- นอกเวลาเรียน

- 2) เมื่อตรวจพบจุดอ่อน จุดบกพร่องแล้วจำเป็นต้องพิจารณาเลือกอุปกรณ์

หนังสือที่ใช้สอนซ่อมเสริมให้เหมาะสม

3) เด็กควรได้รับการช่วยเหลือโดยการใช้อุปกรณ์ช่วยการอ่าน

หลายรูปแบบ

4) ควรแนะนำเคล็ดลับหรือหลักเกณฑ์การอ่านเบื้องต้น และใช้

ประโยชน์ให้ได้

5) ให้ความอบอุ่น กระตุ้น ท้าทายให้อยากเรียน อยากฝึก

6) แสดงให้เห็นความก้าวหน้าของตนเอง โดยไม่เปรียบเทียบกับเด็กอื่น ๆ เพื่อให้รู้และภูมิใจในความสามารถของตน

7) ติดต่อผู้ปกครองให้รับทราบถึงปัญหาเพื่อของความร่วมมือ

8) ในการเรียนร่วมกับกลุ่มใหญ่จะต้องหาทางให้เด็กประสบความสำเร็จ ไม่วิชาใดวิชาหนึ่งหรือเลือกกิจกรรมใดมากล่าวยกย่อง เพื่อให้เพื่อนๆ ยอมรับเด็กเรียนอ่อน

9) ควรให้เลือกอ่านหนังสือที่ตนชอบ

การสอนซ่อมเสริมเป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนจะต้องช่วยเหลือเด็กผู้ประสบปัญหาในการอ่านนับตั้งแต่เริ่มอ่านบทเรียนแรก เพื่อจะช่วยเหลือแก้ไขได้ตรงจุด ซึ่งลักษณะปัญหายังไม่ซับซ้อนแก้ไขได้ง่าย และสนองความต้องการของเด็กได้ดีกว่าปล่อยไว้นานวัน ซึ่งนับวันปัญหานี้จะมีความซับซ้อนที่จะต้องใช้เวลาในการแก้ไขช่วยเหลือ

เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมในขั้นที่ 5 คือ การสรุป ประเมินผลงาน ทบทวน และการสอนซ่อมเสริมแล้ว นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ดังนี้

1. นักเรียนสามารถจำเนื้อหาที่เรียนไปแล้วได้ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการฝึกซ้ำหลังจากเกิดการเรียนรู้ (KRUEGER อ้างถึงใน เทพ พังงา, 2537) และการทบทวน ซึ่ง PETERSON (อ้างถึงใน เทพ พังงา, 2537) กล่าวว่า การทบทวนไม่ว่าจะเป็นการทบทวนทางวาจา หรือทบทวนในใจล้วนแต่ช่วยเสริมความจำทั้งนี้ทั้งนี้เพราะ

1) ช่วยให้เห็นสิ่งที่จำยากจะได้เพิ่มความพยายามและเวลามากขึ้น

2) การได้ทราบระดับของความสำเร็ จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในทันที

ทันใด

3) การทบทวนเป็นการฝึก ช่วยป้องกันการลืม

4) การทบทวนเป็นข้อมูลย้อนกลับ ช่วยให้ผู้สามารถทราบว่านักเรียน เข้าใจหรือไม่

5) การทบทวนช่วยให้นักเรียนรู้หลักในการจำ ซึ่งเขาสามารถจะนำไปใช้ได้ภายหลัง

2. นักเรียนสามารถตรวจสอบความรู้และความก้าวหน้าของตนเองได้

(PANLASIGUT AND KNIGHT อ้างถึงใน เทพ พังงา, 2537)

การได้รับรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของตนเองจะกระตุ้นให้เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ นักเรียนต้องการทราบผลของการประเมินผลของเขาจากครู ซึ่งครูสามารถกระทำได้หลายวิธีและวิธีหนึ่งที่สำคัญมากก็คือ การบอกนักเรียนให้ทราบถึงความก้าวหน้าของนักเรียน และเปิดโอกาสให้เขาได้พบข้อผิดพลาดและความสำเร็จ ช่วยให้นักเรียนไม่ต้องทำผิดซ้ำ ๆ ในคราวต่อไป ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้านอกจากจะให้ข้อมูลที่นักเรียนทราบแล้ว ยังเป็นแหล่งของแรงจูงใจที่สำคัญอีกด้วย และนักเรียนที่ทราบความก้าวหน้าของตนเองจะมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่ขาดข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของตน เหตุผลที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้ามีประสิทธิภาพ คือ

- 1) ทำให้เป้าหมายเป็นรูปธรรมมากขึ้น
- 2) ทำให้ความสนใจคงอยู่นาน
- 3) เพิ่มความพยายามในการเรียนมากขึ้น
- 4) กระตุ้นให้นักเรียนกระทำซ้ำในการกระทำที่ไม่ประสบความสำเร็จ
- 5) ช่วยให้นักเรียนแก้ไขปรับปรุงการกระทำที่ไม่ประสบความสำเร็จ
- 6) เป็นการเสริมแรงให้เกิดการกระทำที่ถูกต้อง

3. นักเรียนเกิดการแข่งขันและการร่วมมือ (เทพ พังงา, 2537)

โดยทั่วไปการเรียนรู้เป็นเรื่องเฉพาะตัว แต่การจัดกิจกรรมในชั้นของการจัดแสดงผลงานของนักเรียนที่ได้อุปนิสัยมา เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมมือกระทำงานหรือกิจกรรมร่วมกัน นักเรียนจะเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเป็นมิตร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กลุ่มร่วมมือจะสนองความต้องการได้ดีกว่า

2.2.4 การจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการธรรมนูญการสอนอ่าน

สมบัติ ตัญญุรักษ์รัตน์ (2531) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการสอนตามรูปแบบธรรมนูญการสอนอ่าน ไว้ดังนี้

ธรรมนูญการสอนอ่าน ขั้นที่ 1 อ่านให้รู้เรื่อง

ธรรมนูญการสอนอ่าน ขั้นที่ 2 ใช้ประโยชน์จากการอ่าน

กิจกรรมการสอน

1. สนทนาเรื่องราวจากภาพในแผนภูมิการอ่าน
2. ค้นหาคำใหม่ ทายคำจากแผนภูมิการอ่าน
3. เตาะเรื่องหรือเตาะใจความจากประโยค
4. อ่านบัตรคำประกอบภาพ
5. เรียนรู้ความหมายของคำใหม่ในบทเรียน
6. ฝึกอ่านแผนภูมิการอ่าน
7. เทียบคำใหม่หรือแถบประโยคกับข้อความในแผนภูมิ
8. ฝึกคัดลอกแผนภูมิ
9. ฝึกพูดตามบทสนทนาในเรื่อง
10. แสดงบทบาทสมมติประกอบเรื่อง
11. อภิปรายถึงสาระหรือประโยชน์จากการอ่าน

ธรรมนูญการสอนอ่าน ขั้นที่ 3 ขยายประสบการณ์ (มุ่งให้ผู้เรียนอ่านออก)

วิธีที่ 1 การเพิ่มคำศัพท์

กิจกรรมการสอน

1. ฝึกอ่านแผนภูมิแจกคำ เพื่อให้นักเรียนได้อ่านคำเพิ่มขึ้นและได้แนวทางสรุปหลักการอ่านตามอักขระวิธี
2. ค้นหาคำที่อ่านออกจากหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสือพิมพ์
3. วาดภาพแสดงความหมายของคำหรือประโยค
4. ฝึกแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้
5. เล่นเกมฝึกทักษะทางภาษา เช่น เกมเสียงเหมือน แข่งขันเขียนคำ แข่งขันเขียนประโยค
6. ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนา และทบทวนการเรียนรู้คำใหม่

เช่น อ่านสมุดผสมคำ ทำพจนานุกรม ฯลฯ

วิธีที่ 2 ทำแผนภูมิประสบการณ์ (มุ่งการนำคำที่เรียนไปใช้ประโยชน์)

1. ฝึกให้นักเรียนพูดเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของตน ครูอาจกำหนดหัวข้อของการเล่าเรื่องให้ เช่น เล่าเรื่องจากประสบการณ์ในการเดินทางไกล การเจ็บป่วยของตน ความประทับใจ
2. ครูนำคำที่ได้ฝึกพูดหรือเล่ามาเขียนเป็นประโยคบนกระดานดำ
3. ลำดับข้อความเหล่านั้นให้เป็นเรื่องราว และมีประโยคสรุปเรื่อง
4. ฝึกอ่านเขียนข้อความที่ช่วยกันเขียนนั้น

ตัวอย่างแผนภูมิประสบการณ์

จากประสบการณ์การท่องเที่ยว

มยุรี ไป เที่ยว บางแสน

มยุรี เห็น ทะเล

มยุรี เห็น เรือใบ

มยุรี เดิน เล่น บน หาดทราย

มยุรี เก็บ เปลือกหอย มาเล่น

มยุรี ชอบเที่ยว ทะเลมาก

ธรรมนูญการสอนอ่าน ขั้นที่ 4 จัดกิจกรรมหลากหลาย (มุ่งให้อ่านเป็น)

กิจกรรมการสอน

กิจกรรมการสอนหลากหลาย หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มุ่งประสาน

สัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาไทยกับการเรียนในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ที่มีเนื้อหาในการใช้คำเกี่ยวข้องกัน หรือ กล่าวอีกทางหนึ่งว่า เป็นการนำผลการเรียนรู้ภาษาไทยไปใช้ประโยชน์หรือเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ นั้นเอง

ตัวอย่างการสอน บทเรียนที่ 1 คำที่ผสมสระอา

คำที่เรียนได้แก่ กา ตา มา ลา ขา หานา ขา สา อา พา

การนำคำที่เขียนไปทำกิจกรรมสัมพันธ์กับประสบการณ์อื่น

- ส.ป.ช. 1. อา ตา ลุง ป้า น้า โย ยาย เป็นญาติพี่น้อง
2. ตา เป็นอวัยวะที่ช่วยให้มองเห็น วิธีระวังรักษา
ดวงตา

- ส.ล.น. 1. ร้องเพลงกา เพลงเย็บผ้า เพลงตามีไว้ดู
2. เล่นเกม กาฬกาไช
3. วาดภาพ กา นา ตา
4. ระบายนีภาพ ตา ลา ม้า
5. จริยศึกษา มารยาทในการพบผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา
ยาย

ธรรมนูญการสอนอ่าน ขั้นที่ 5 สรุปผลการเรียน (มุ่งให้เห็นผลการเรียน
แก้ไขข้อบกพร่องของตนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์)

กิจกรรมการเรียน

1. ตรวจสอบผลการเรียนรู้และประเมินผล
2. จัดนิทรรศการแสดงผลงาน
3. จัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล
4. บันทึกความก้าวหน้าของการเรียนรู้

2.2.5 การวัดและประเมินผลตามรูปแบบธรรมนูญการสอนอ่าน

บันลือ พุกษะวัน (2534) กล่าวว่า การวัดและการทบทวนประเมินผล
ตามรูปแบบธรรมนูญการสอนอ่าน จะอยู่ในขั้นตอนของการดำเนินการสอนในขั้นที่ 5
คือ ขั้นการประเมินผล ทบทวน และการสอนซ่อมเสริม ในขั้นนี้ได้แบ่งกิจกรรมเป็น
3 ข้อย่อย ดังนี้

1. การประเมินผล เป็นการนำผลรวมของกิจกรรมสรุปผล ได้แก่ การจัด
แสดงผลงานโดยรวบรวมผลงานที่ได้จัดทำระหว่างเรียนหรือผลงานการฝึก เช่น
แบบฝึกหัด ภาพวาด หรืออื่น ๆ ที่จัดไว้แต่ละมุมหรือหมวดหมู่ของงานในห้องเรียน
มาเป็นแนวทางในการพิจารณาผลของการสอน ตรวจสอบผลการเรียนของเด็กว่า
เด็กยังต้องการความช่วยเหลือกี่คน มากน้อยเพียงใด ส่วนตัวครูผู้สอนในด้านการ

ดำเนินการสอนว่าตนเองมีความพอใจหรือไม่พอใจในส่วนตัว เพื่อจะได้วางแผนแก้ไขในสัปดาห์ต่อไป

2. การทบทวน เป็นการประเมินกิจกรรมการสอนที่เคยจัดมาแล้วว่ามีความคล่องตัวขึ้นมากน้อยเพียงใด โดยในการทบทวนหมุนเวียนเป็นกลุ่มและรายบุคคล

- กิจกรรมการอ่าน อ่านบทเรียน แผนภูมิประสบการณ์ สมุดผสมคำ บทแจกลูก ควรทบทวนหมุนเวียนทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล
- กิจกรรมเกี่ยวกับการขับร้อง ดนตรี พลศึกษา อาจส่งเสริมให้มีการทบทวนและตรวจสอบการแสดงออกทั้งกลุ่มและรายบุคคล
- ผลงานเกี่ยวกับศิลปศึกษา การประดิษฐ์ต่างๆรวมทั้งความรับผิดชอบความร่วมมือในการรักษาความสะอาด กติกาห้องเรียน ควรตรวจสอบโดยพยายามยกย่องชมเชยผลงานของเด็ก ส่วนที่จะต้องช่วยเหลือแก้ไขก็จัดการแนะนำเป็นรายบุคคล เป็นส่วนตัว ในกรณีที่มีส่วนที่จะต้องตักเตือนอบรมเป็นการส่วนรวมก็จัดดำเนินการ ทั้งนี้ไม่ควรกระทบกระเทือนจิตใจหรือใช้การตักเตือนเตือน

3. การซ่อมเสริม หมายถึง การช่วยเหลือแก้ไขแก่ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จและมีกำลังใจที่จะเรียนร่วมและอ่านได้ใกล้เคียงกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน สิ่งที่ต้องพิจารณาช่วยเหลือส่วนใหญ่จะเป็นความสามารถด้านการอ่าน ฉะนั้นหลังจากกิจกรรมประเมินผลและทบทวนแล้ว ครูก็พอจะทราบได้ว่า เด็กคนใดควรได้รับความช่วยเหลือแก้ไขและช่วยเหลือ ณ จุดใด

ข้อที่ควรปฏิบัติในการดำเนินการสอนตามแบบการสอนอ่าน

- ต้องดำเนินการช่วยเหลือ โดยสอนซ่อมเสริมแก่เด็ก นับตั้งแต่เด็กเริ่มอ่านบทเรียนแรก ทั้งนี้ครูก็รู้จุดที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก้ไขได้ถูกต้อง หากปล่อยไว้นานผู้สอนจะไม่ทราบว่าเด็กมีจุดบกพร่องในเรื่องใด ตอนใดเพราะเรียนมาหลายบท
- การให้การช่วยเหลือโดยใช้เครื่องช่วยการอ่าน นับตั้งแต่บัตรคำ ประกอบภาพ บัตรคำประกอบภาพตัดต่อ ประโยคประกอบภาพ จัดเกมจับคู่บัตรคำ สมุดผสมคำอ่านและอื่นๆ เมื่อนักเรียนเริ่มอ่านได้บ้าง ครูก็ค่อยลดความช่วยเหลือลง
- พยายามส่งเสริมให้กำลังใจ ชมเชย ด้วยอารมณ์ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส

- พยายามใช้เวลาเรียนช่วยสอนซ่อมเสริม โดยให้เล่นอุปกรณ์ฝึกช่วยตนเองในการอ่าน การเขียน โดยไม่让孩子知道ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ หากใช้เวลาพักหรือเลิกเรียนเด็กจะรู้สึกว่าคุณทำโทษ ธรรมดาไม่ได้พัก ไม่ได้สนุกสนานกับเพื่อน

- ไม่ควรใช้แบบเรียนที่เด็กเคยประสบความสำเร็จมาแล้ว ควรจะเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบมาก ๆ และพยายามส่งเสริมให้เด็กเรียนตามลำพัง ไม่ควรเร่งรัดให้ทันเพื่อน ควรเปรียบเทียบเพื่อดูว่า ตนสามารถเรียนได้ดีขึ้น ก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับเพียงใด

2.2.6 สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบธรรมนูญการสอนอ่าน

สมบัติ ตัญตราชรัตน์ (2531) ได้กล่าวถึงสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการสอนแบบธรรมนูญการอ่าน ไว้ดังนี้

ธรรมนูญการสอนอ่านขั้นที่ 1 อ่านให้รู้เรื่อง

ธรรมนูญการสอนอ่านขั้นที่ 2 ใช้ประโยชน์จากการอ่าน

สื่อการสอน

1. บัตรภาพประกอบภาพ , บัตรคำ

2. แถบประโยค

3. แผนภูมิการอ่าน

ธรรมนูญการสอนอ่านขั้นที่ 3 ขยายประสบการณ์ทางการอ่าน

วิธีที่ 1 การเพิ่มคำศัพท์

สื่อการสอน

1. แผนภูมิแจกคำ

2. หนังสืออ่านประกอบหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน

3. สมุดผสมคำ วงล้อคำ ซ่องเลื่อนคำ

4. เกมฝึกทักษะทางภาษาต่าง ๆ

5. แบบฝึกทักษะทางภาษา

วิธีที่ 2 ทำแผนภูมิประสมการณ (มุ่งการนำคำที่เรียนไปใช้ประโยชน์)
สื่อการสอน

1. คำศัพท์จากบทอ่านและแผนภูมิแจกคำ
2. กิจกรรมทางภาษา เช่น การเล่าข่าว การสนทนาประจำวัน
3. เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์ของนักเรียน เช่น
การท่องเที่ยว การเดินทาง เล่นเกม กีฬาประจำวัน ฯลฯ
4. สภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ที่กำหนดให้มีขึ้น เช่น
กิจกรรมเพาะเมล็ดพืช ฯลฯ

ธรรมเนียมการสอนอ่านขั้นที่ 4 จัดกิจกรรมหลากหลาย (มุ่งให้อ่านเป็น)
สื่อการสอน

ผู้สอนต้องเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น

กิจกรรมวาดภาพ อุปกรณ์ได้แก่ กระดาษ สี ดินสอ

กิจกรรมพับกระดาษ อุปกรณ์ได้แก่ กระดาษ กรรไกร กาว

ธรรมเนียมการสอนอ่านขั้นที่ 5 สรุปบทเรียน (มุ่งให้เห็นผลการเรียน
แก้ไขข้อบกพร่องของตนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์)

สื่อการสอน

1. ผลงานของนักเรียนทุกคนที่ทำมาตั้งแต่เริ่มเรียนในบทนั้น ๆ
2. จัดทำผลงานเสริม เช่น บ้ายนิเทศ กระดาษทราย หุ่นจำลอง ฯลฯ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามธรรมเนียมการสอนอ่าน

เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามธรรมเนียมการสอนอ่านของ
ศาสตราจารย์บันลือ พฤกษ์วัน ยังไม่พบว่าทำมาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำเสนองานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับวิธีสอนอ่าน ที่เป็นส่วนหนึ่งของ ธรรมเนียมการสอนอ่าน ไว้ดังนี้

ศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 12 (2518 อ้างถึงใน เอมฤติ สุทธิบริบาล,
2533) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โดยวิธีสอน 3 วิธี เริ่มต้นด้วยการสอนเป็นคำ เป็นประโยคและแจกลูกภายหลัง
วิธีที่ 2 เริ่มต้นโดยการให้นักเรียนรู้จักพยัญชนะ สระแล้วผสมคำ และวิธีที่ 3
เริ่มต้นโดยครูอ่านนำ หรือนักเรียนที่อ่านได้อ่านนำ และให้นักเรียนคนอื่นอ่านตาม

พบว่า วิธีแรก คือ วิธีสอนเป็นคำ เป็นประโยคและแจกลูก มีแนวโน้มว่าเป็นวิธีสอนที่ดีที่สุดเพราะว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงสุด วิธีสอนที่ให้นักเรียนรู้จักพยัญชนะ สระ และพยางค์ มีแนวโน้มว่าเป็นวิธีสอนที่ดีรองจากวิธีแรก และวิธีสอนโดยครูอ่านหรือให้นักเรียนอ่านน่าเป็นวิธีที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุด

ไพฑูรย์ แสงธรรม (2518) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของนักเรียน ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่เรียนอ่านเป็นคำและวิธีอ่านเป็นคำร่วมกับวิธีประสมอักษร พบว่า นักเรียนที่อ่านเป็นคำร่วมกับวิธีประสมอักษรมีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่อ่านแบบเดี่ยว

บังอร ทองพูนศักดิ์ (2522) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลในการอ่านภาษาไทย ระหว่างวิธีสอนสะกดแบบแจกลูกกับวิธีสะกดตามตัวอักษร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนโรงเรียนบางแคและโรงเรียนนิมานนรดี ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีสะกดแบบแจกลูก มีผลสัมฤทธิ์การอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยวิธีสะกดตามตัวอักษร

สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนอ่านวิชาภาษาไทย พบว่าวิธีสอนอ่านเป็นคำและแจกลูกทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงกว่าวิธีสอนอ่านเป็นคำ หรือวิธีสะกดตามตัวอักษร ดังงานวิจัยของ คณะศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 12 (2518)

ไพฑูรย์ แสงธรรม (2518) และ บังอร ทองพูนศักดิ์ (2522)